

СВЕТИ САВА ГОРЊОКАРЛОВАЧКИ

ЧАСОПИС ЕПАРХИЈЕ ГОРЊОКАРЛОВАЧКЕ • Број 18 • јун 2008.

*Часопис излази са
благодаром Његовој
Преосвећеној Епископској
Горњокарловачкој
Г. Г. Герасима*

*Издавач:
Епархија Горњокарловачка
Издавачка кућа
"МАРТИРИА"*

*в.д. главној и
одговорној уредника:
јереј Славиша Симаковић*

*Уреднички одбор:
протојереј-ставрофор
Мићо Костић,
јереј Марко Ђурић,
јереј Горан Петковић,
јеромонах Наум (Милковић),
г. Горан Славнић,
г. Зоран Живковић*

*Адреса уредништва:
ул. Славе Рашкај 14,
47000 Карловац*

*тел: +385 47 642 531
факс: +385 47 642 532*

*Штампа:
М В т и с а к
Karlovac*

ISSN 1334-3467

Слике на корицама:

- 1. Силазак Светиога Духа на
Ајосћоле - Духови*
- 2. Вазнесење Господа Исуса
Христита - Спасовдан*
- 3. Свети Јован Златоустити*
- 4. Свети Василије оштрошки
чудотворца*

СВЕТИ САВА ГОРЊОКАРЛОВАЧКИ

ЧАСОПИС ЕПАРХИЈЕ ГОРЊОКАРЛОВАЧКЕ

Садржај броја 18. - јун 2008 год.

*Пројереј
Александар Шмеман
- Тајне њазника
Вазнесење Господње -
Спасовдан*
..... стр. 4

*Пројереј Александар
Шмеман - Тајне њазника
Педесетница - Силазак
Светог Духа на
апостоле*
..... стр. 6

*Прослављање празника
Духова у цркви*
..... стр. 7

*Прејодобни оца Јусити
(Појовић)
Свете Мошти*
..... стр. 08

*Из бојослужења
Православне цркве
Објашњење Свете
Божанске Литургије -
2. део*
..... стр. 12

*Ljubinka Toševa Karpowicz
Православље на Риједи
и Сушаку у првим годи-
нама Краљевине
Југославије*
..... стр. 17

*Мр. Александар Ђаковац
Спасење у предању
Православне цркве*
..... стр. 20

*Сликом и ријечју - са епархи-
јске иницијернеј сиранице
Кроз Епархију Гор-
њокарловачку*
..... стр. 27

ПРИЛОЗИ ЗА ЧАСОПИС СВ. САВА ГОРЊОКАРЛОВАЧКИ

*Ваши њрилоје намијењене овом часопису можеће
ујлајити на рачун:*

**ЕПАРХИЈСКИ УПРАВНИ ОДБОР ЕПАРХИЈЕ
ГОРЊОКАРЛОВАЧКЕ**
са назнаком - њрилој за часопис

Кунски жиро-рачун: 2484008-1500147900

Девизни жиро-рачун: HR95 24840082 1000 9791 5

**- SWIFT RZBHHR2X -
Raiffeisen Bank Austria d.d.**

*Свим њриложницима најџојлије се захваљујемо, молећи се
свемилојивом Господу, Сирворићељу нашем, да на њих излије
изобиље своја милосрђа и љубави.*

Спасовдан -Вазнесење Господње-

Вознесалсја јеси во славе Христe Боже наш, радост сотворивив учеником,
објетованијем Свјатаго Духа, извјешченим им бившим благословенијем.
Јако ти јеси Син Божиј, избавитељ мира.

*/Вазнео си се у слави Христје, Боже наш, радостј учинивши ученицама,
обећањем Духа Светјога, пошљо их прейходио ујврди бла҃гословом,
јер Ти си Син Божији, Избавиџељ свѣта./*

У самој речи "Вазнесење" трепери нека чудна радост, јер та реч представља изазов такозваним "законима природе" који човека свагда вуку наниже, ка земљи, који га свагда потчињавају закону земљине теже и падања. А, гле, у речи "Вазнесење" све је супротно - лакоћа, покрет навише, бесконачно узношење у висину.

Вазнесење Господње се празнује четрдесет дана после Васкрса, тачније у четвртак шесте недеље после празника Васкрсења Христовог. На вечерњој служби која се служи у среду уочи Вазнесења врши се у складу са црквеним типиком, такозвано Оданије Пасхе, нека врста опраштања са Васкрсом. Почетак и крај службе се на тај дан, врши исто као и на сам Васкрс. Поново се певају радо-сна стихови: "Нека васкрсне Бог и расточе се неприја-тељи Његови..." и "Ево дана хоји је створио Господ, узрадујмо се и узвеселимо се у њему...".

Произносећи те стахове и држећи васкршњн трокраки свећњак у руци, свештеник

кади цео храм, и после сваког изговореног храмом одјекује радосни поздрав "Христос васкрсе!". Опраштамо се и "растајемо" са Васкрсом до идуће године. И као да нам на душу у тим тренуцима пада сенка туге. Међутим, уместо туге Бог нам шаље нову радост: радост празновања празника Вазнесења Господњег и сагледања тајне тог празника. О Вазнесењу Христовом у Јева-

нђељу је речено следеће: "И изведе их напоље до Витаније, и подигавши руке Своје благослови их. И док их Он благосиљаше, одступивши од њих и узносаше се на Небо. А они Му се поклонилише и вратише се у Јерусалим са радошћу великом..." (Лк. 24, 50-53).

"Са радошћу великом...". Чему су се радовали апостоли том "великом радошћу" која траје до наших дана и сваке године увек изнова тако задивљујуће проблескује у празнику Вазнесења Господњег? Знамо да је на тај дан Христос напустио Своје ученике и отишао од њих: то је, дакле, био дан **растанка**. Оно што је уследи-

ло после тог дана био је дуг и предуг период проповедања Христа, гоњења, мучеништва и саблазни којих је до данас препуна историја Хришћанства и Цркве. И као да је тим даном дошао крај радости свакодневнога општења са Христом, покрову Његове силе и Његовога божанства на земљи.

И како је само добро један проповедник насловио своју

проповед на Вазнесење Господње, назвавши тај празник – "радосним растанком"! Не, Црква на тај дан не празнује одлазак Христов. Христос је рекао: "Са вама сам до свршетка века", и сва радост хришћанске вере извире из свести о Његовом сталном присуству, од вере у Његове речи: "Где се двоје или троје саберу у име Моје, тамо сам и Ја међу њима". Црква, дакле, на Вазнесење не празнује одлазак Христов од људи, већ Његово славно узношење на Небо.

Празник Вазнесења је празник неба отвореног човеку, празник неба као новог и вечног дома и обиталишта човековог, неба као нашег истинског завичаја. Грех је раздвојио земљу од неба и претворио нас у земна и приземна бића која су упућена искључиво на земљу и која живе искључиво земљом. Грех и није ништа друго до наше унутарње одрицање од Неба. И ми на дан Вазнесења не можемо а да се не згрозимо пред тим човековим одрицањем од Неба, пред одрицањем којим је данас затрован читав свет. Човек са гордошћу и важношћу објављује да је он материја и само материја, и да је читав свет материја, и да ничега другог нема осим материје. Штавише, он као да се радује свему томе, те са презрењем и жаљењем све оне који још увек верују у некакво "небо" назива глупацима и незналицама. "Па, и то, мој брајковићу, што ти називаш небом - кажу такви - и то је такође материја, и ничега другог нема, нити је било, нити ће бити. Сви ћемо умрети и иструлити, а дотле - дај да градим земаљски рај одбацивши све поповске измишљотине".

И то је - укратко, али апсолутно тачно речено – сам врхунац наше културе, наше науке

и наших идеологија. Прогрес на гробљу, прогрес црва који се хране лешевима. "Шта је то што ви нудите, какво је то небо о коме говорите, у какво се небо вазнео Христос, када се зна да на врх неба нема тога о чему ви говорите?" - питају нас безбожници. На то питање одговара Св. Јован Златоусти, велики хришћански проповедник који је живео пре шеснаест векова. Говорећи о небу и небеском, Јован Златоуст кличе: "Шта је мени до неба када ћу ја сам постати небо...". Одговарају и наши хришћански преци који су храм називали небом на земљи. И сви ти одговори се у суштини своде на једно: небо - то је име за наше истинско призивање, Небо - то је она крајња истина о земљи.

Када Хришћанство говори о Небу онда ту уопште није реч нити о каквом вангалактичком пространству, нити о каквом непознатом козмосу. Реч је о Небу које нам је вратио Христос. О Небу које смо изгубили у свом греху и гордости, у својим земаљским и искључиво земаљским наукама и идеологијама. Реч је о Небу које нам је Христос поново открио, даровао и вратио да буде наше. Небо - то је Царство вечног живота, Царство истине, добра и лепоте. Небо - то је пуно одухотворење човека. Небо - то је Царство Божије, то је победа над смрћу, то је тријумф љубави и знања, то је она апсолутна чежња за коју је у Јеванђељу казано: "Што не виде око, и не чу ухо, и шта не дође у срце човеку, то је Бог припремио онима који га воле".

Све то нам је открио и изнова даровао Христос, прожевши небом читав наш живот већ овде и сада, претворивши ову земљу у одраз и одблесак небеске лепоте. Ко је то сишао

са неба на земљу да би нам вратио небо? Бог. Ко се са земље вазноси на Небо? Богочовек Исус. Или како каже свети Атанасије Велики: "Бог је постао човек да би човек достигао бога". Бог се спустио на земљу да би смо је ми вазнели на небеса! То је прави смисао празника Вазнесења Господњег! У томе је његова светлост и његова неизрецива радост. Ако је Христос на небу, ако верујемо у Њега и волимо Га онда смо и ми са Њим на небу. За Његовом трпезом, у Његовом царству. Ако се у Христу вазноси човек, онда то значи да је у Христу и мени отворен пут Вазнесења, онда то значи да сам и ја призован да се вазнесем, онда то значи да се и мени у Вазнесењу открива циљ, смисао и крајња радост мога живота.

Све, баш све што нас окружује непрестано нас вуче наниже. Али, на празник Вазнесења ми гледамо Христа који се се вазноси у слави, гледамо Његово божанско тело које се вазноси на небо и говоримо себи и свету: "То је истина о свету и човеку, то је оно на шта нас одувек позива Бог!".

*Исијунивши све што је о
нама било наумљено,
Сјединивши земаљско
са небеским,
Вазнео си се у слави,
Христие, Боже наш,
И Ниси се одвојио од нас,
Но, с нама неодсијуйно
пробиваш
И говориш онима
који Те воле:
Ја сам са вама
и нико вам ништа не
може...*

**о. Александар Шмеман:
"Тајне празника"**

Педесетница -Силазак Светог Духа на апостоле-

Благословен јеси Христе Боже наш, иже премудри ловци јављеј, низпослав им Дух Свјатаго, и тјеми уловљеј всељенују, челољубче слава тебје.

/Блаґословен јеси Христїе, Боже наш, Који си јавио йремудре ловце (аґосиоле), нисїославиши им Духа Свейгоа и кроз њих уловиши васељену, Човекољубче, слава Теби./

"Празник силаска Светога Духа". Изговарам ове – од детињства знане ми и блиске речи и, гле, одједном осећам као да их први пут чујем у животу. Да, још као дете сам знао да Хришћани од давнина празнују силазак Светога Духа десет дана после Вазнесења, а то значи - педесет дана после Васкрса. И знао сам да се тај празник у Цркви зове – Педесетница, а у народу - Света Тројица или Тројичин дан. На тај дан Хришћани од памтивека украшавају цркве зеленилом и границама, а црквени под застиру травом. На сам дан празника верни народ, на свечаној служби, стоји са цвећем у рукама и плете венчиће.

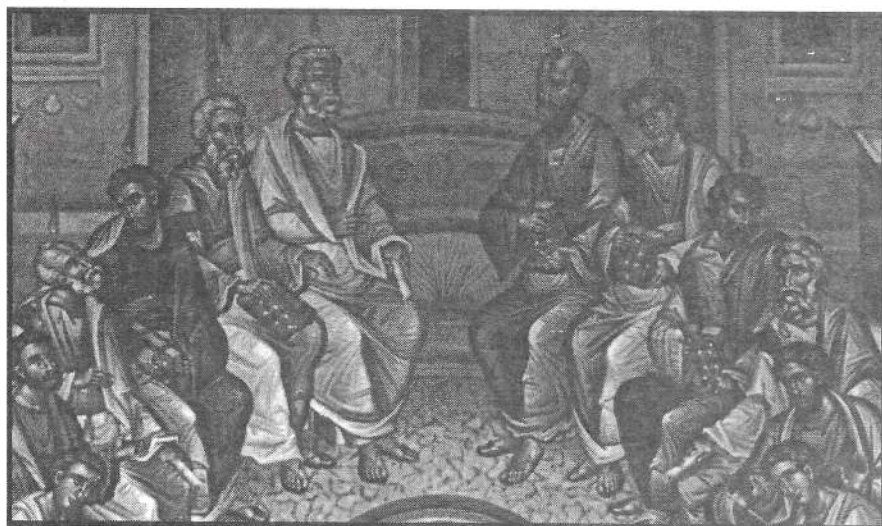
Педесетница је ушла и у руску народну свест и у руску књижевност као осунчана и светлошћу окупана светковина, као празник општега цветања, као дан радосног сусрета човека са Божијим светом у свој његовој лепоти и благодатности.

Све религије а међу њима и оне првобитне и најдревније знале су за празник летњег цветања, празник првих изда-

нака, плодова и растиња. Ако је старозаветни парњак Васкрсу била Пасха као празник пролећног васкрсења света и природе, онда би старозаветни парњак Педесетници био празник преласка пролећа у лето, празник победе Сунца и светлости, празник козмичке пуноте. Но, у Старом Завету тај фактички општечовечански празник добија ново значење постајући празник свакогодишњег сећања на дан када се Мојсије попео на гору Синај

где му се у чуду неизречиве и мистичке тајне јавио Бог, и склопио са њим Завет, и предао му Своје Заповести, и обећао спасење. Другим речима, религија је престала да буде само природа и постала је почетак историје: Бог је открио Свој закон и Своје заповести човеку, Бог је открио човеку Свој план о човеку. Бог је човеку показао пут. Пролеће, лето, јесен и зима - вечни природни круг тако постаје знак и символ духовне судбине самога човека и, њему заповеђеног, узрастања у пуноту знања, живота и савршенства... И, коначно, у последњем периоду Старога Завета тај празник - у учењу и визијама пророка - постаје празник који је сав окренут ка долазећем и последњем тријумфу Бога у Његовој творевини. Ево како о томе говори пророк Јоил: "И излићу у последње дане од Духа Мојега на свако тело, и пророковаће синови ваши и кћери ваше: старци ваши сањаће снове и младићи ваши видеће виђења. Па и на слуге своје и слушкиње своје у те дане излићу од Духа Мојега, прорицаће. И даћу чудеса горе на небу и знаке доле на земљи: крв и огањ и

Прослављање Духова у Цркви

То је један од највеличанственијих хришћанских празника из апостолског времена (Дап 2,1-22). Богослужења на Педесетницу одликују се вечерњом службом, која се обавља у наставку Литургије, као спомен на то што су се Апостоли одмах разишли по свету да проповедају; на њој се читају молитве Св. Василија Великог; у њима се Црква моли за даривање Духа благодати, за исцељење телесних и душевних тегоба, и да нас он све удостоји небеског Царства. На овај празник, богословски назван и Тројице, јер се појавило и физички Треће Лице Свете Тројице - Свети Дух, Православна Црква украшава храмове, у које се уноси зелена трава, а у време старе Цркве зеленило се уносило и у куће (Св. Григорије Богослов, Проповед 44).

Овај обичај је прешао у хришћанску Цркву из Јудејске цркве, где су се у славу примања Синајског законодавства, које је дато под ведрим небом, украшавале синагога и куће гранчицама; ова симболика је израз благодарности Богу. Богослужење новозаветне Цркве изванредно одражава везу ова два истоимена празника у Старом и Новом Израиљу, с тим што је у средишту хришћанског литургијског песничког опуса догађај у Јерусалиму, а старозаветни празник одлична позадина - праслика.

Као што је јављање Бога на Синају био рођендан јеврејског народа, тако је и Силазак Светог Духа на Апостоле рођендан хришћанске Цркве - истог дана, после проповеди Св. Петра, обраћено је три хиљаде верујућих (Дап 2,4). За догађај Педесетнице уско је везан доживљај глосолалије, говор непознатим језицима, или разумевање страних језика.

У Црквеној иконографији, Силазак Светог Духа представљен је верном сликом како Апостоли седе са стране, са упражњеним местом на челу (то место је за Господа Христа, који се десет дана раније вазнео на небо).

пушење дима. Сунце ће се претворити у таму и месец у крв пре него дође велики и славни дан Господњи. И биће да ће се спасти сваки који призове име Господње... (Дјел. ап. 2,16-21)".

Тако је празник природе и козмоса постао празник историје као открића Божије воље о свету и човеку, а потом и празник будуће Божије победе над злом, празник приближавања великог и последњег "дана Господњег"... Све то треба да знамо и свега тога треба да се сетимо да бисмо схватили како су први Хришћани доживљавали, поимали и празновали Педесетницу и зашто је Педесетница постала један од главних хришћанских празника.

Новозаветна књига Дела апостолских, у којој је описана историја првих Хришћана и најранијег ширења Хришћанства, управо и почиње описом онога што се догодило педесет дана после Васкрсења Христовог, односно десет дана после Његовог славног Вазнесења на небо. Дела апостолска започињу речима које је Христос рекао Својим ученицима пре Свог Вазнесења: "Не удаљујте се од Јерусалима, него чекајте обећање Оца, које чуате од Мене..."

И, гле, после десет дана - по речима јеванђелиста Луке - "бејаху сви апостоли једно-

душно на окупу. И уједанпут настаде шум с неба као хујање силнога ветра, и напуни сав дом где они сеђаху. И показаше им се раздјелени језици као огњени, и сиђе по један на свакога од њих. И испунише се сви Духа Светога и стадоше говорити другим језицима, као што им Дух даваше да казују...." (Дјела 2, 1-4).

Онима који су ово видели и нису разумели, апостол Петар објашњава смисао догађаја који се збио речима пророка Јоила које сам већ навео: "Него оно што је рекао пророк Јоил: "И биће у последње дане, говори Господ, излићу од Духа Мојега на свако тело, и прорицаће синови ваши и кћери ваше..."

Педесетница, тако, за Хришћане представља испуњење свега што је у Свом земаљском служењу савршио Христос. Христос је учио о Царству Божијем и, гле, оно се открило у Педесетници! Христос је обећао да ће Дух Божији открити људима Истину и, гле, то се догодило у Педесетници!

Свет, историја, време, живот: све је у Педесетници објасњено последњом светлошћу, све је преиспуњено крајњим смислом. Педесетницом је, у свету и историји, почео велики и славни дан Господњи!

о. Александар Шмеман:
"Тајне празника"

Свете мошти

Нема сумње, материја је најзагонетније, најтајанственије и најсложеније заступљена у људском телу. Мозак?! - Каква се све чудеса и тајанства збивају између његове материје и душе! Свеколико је искуство рода људског: ничим се та тајанства не могу докучити и осазнати. Тек нешто - нешто од тога доступно је људском чулно-разумном испитивању. Исто тако и срце човеково - саткано све од самих небоземних тајни. Тако саткани и свака ћелија у телу људском, и сваки молекул, и сваки атом. Све и сва је на свом тајанственом путу ка Богу, ка Богочовеку. Јер створена Богом Логосом, материја је самим тим Богоцелитрична.

Поред тога, Својим доласком у наш земаљски свет, и Својим целокупним Богочовечанским домостројем спасења света, Господ Христос је очигледно показао да је не само душа него и материја створена од Бога и за Бога, и да је Богочовек и за њу све и сва као и за душу. Јер саздана Богом Логосом, материја је сва својим најунутрашњијим нервом - богочежњива, христочежњива.

Очигледан доказ тога је то што је Бог Логос постао тело, постао човек. Тиме је материја узвеличана божанским величањем, и ушла у благодатно-врлински подвиг обогочовења, охристовљења. Бог је постао тело, постао човек, да би се сав човек, све тело испу-

нило Богом, и Његовим чудотворним силама и моћима. Са Богочовеком Господом Христом, са Његовим телом материја је сва кренула Христовим путем: путем обогочовења, преображења, освећења, васкрсења, вазнесења ка надхерувимској слави и вечности. И све то бива и све се то збива кроз Богочовечанско тело Цркве, која и јесте Богочовек Христос у васцелој пуноћи своје Богочовечанске Личности, пуноћи "која све испуњава у свему". Тим богочовечанским живљењем својим у Цркви тело се, као материја, као вештаство, освећује Духом Светим, и тако отријичује Светом Тројицом. На тај начин материја постиже свој врховни божански смисао и

циљ, своје вечно блаженство и своју богочовечанску бесмртну радост.

Светост Светитеља, светост и њихове душе и њиховог тела је од њиховог благодатно-врлинског живљења у богочовечанском телу Цркве Христове. Таква светост обухвата целокупну личност човекову: сву душу и тело, све што улази у тајанствено устројство човекова бића. Светост Светитеља се не задржава само у души њиховој, већ се неминовно распростире и на тело њихово, те је у Светитеља свето и душа и тело. И ми, побожно поштујући Светитеље, поштујемо целокупну личност њихову, не раздељујући при томе

свету душу од светог тела. Отуда је побожно поштовање светитељских моштију природан саставни део побожног поштовања и молитвеног призивања Светитеља. Све то сачињава један недељиви подвиг, као што душа и тело сачињавају једну недељиву личност светитељску. Очигледно, Светитељ за живота на земљи непрекидном и једнодушном благодатно-врлинском сарадњом душе и тела свог, постиже светост личности своје, испуњује и душу и тело благодаћу Светога Духа, и тако их претвара у сасуде светих тајни и светих врлина. Стога је сасвим природно указивати побожно поштовање и једном и другом светом сасуду Божје благодати.

Јер благодатна сила Христа прониче, облагодањује све састојке човекове личности и сву личност као целину. Непрекидним еванђелским подвизима Светитељи постепено испуњују себе Духом Светим, тако да и света тела њихова, по речи светог Апостола, постају храмови Светога Духа. Уселивши Христа вером у срца своја, а Бога Оца делотворном љубављу и испуњавањем заповести, утврдивши се у Духу Светом благодатним подвизима, Светитељи се отројичују, постају обитељи Свете Тројице, храмови Бога живог, и сав им живот протиче: од Оца кроз Сина у Духу Светом. И поштујући побожно свете мошти светитељске, Црква поштује храмове Светога Духа, храмове Бог живог, у којима Бог облагодањује живи и после телесне смрти Светитеља, и по премудром благовољењу Свом чини чудеса из њих и кроз њих. И та чудеса, која бивају од светих моштију, посведочавају да је побожно поштовање њихово од стране људи угодно Богу.

Побожно поштовање светих моштију, засновано на њиховом чудотворству, води порекло из Божанског Откривења. - Још у Старом Завету Бог је благоволео да свете мошти неких Својих угодника прослави чудесима. Тако је од додира светих моштију пророка Јелисеја васкрсао мртавац. Гроб и кости пророка, који је Јеровоаму претсказивао разрушење идолских олтара, били су у великом поштовању код Јудејаца. Патријарх Јосиф оставља завештање синовима Израиљевим да чувају кости његове у Египту, и при одласку однесу их у земљу обећану.

Нови Завет је уздигао тело људско на небивалу, божанску висину и прославио га славом какву немају Херувими и

Серафими. Благовест је Новог Завета о телу: смисао и циљ тела људског је да заједно са душом стекне и наследи живот вечни у блаженству вечном. Господ Христос је дошао да спасе=охристи=ови=обожи=обогочовечи целога човека, то јест и душу и тело, и да им васкрсењем осигура победу над смрћу и живот вечни. И нико никада није тако прославио тело људско као што је то учинио Господ Христос васкрсењем својим са телом и вазнесењем тела на небо и вечним седењем у њему с десне стране Бога Оца. На тај начин Васкрсли Господ је унео залог васкрсења у природу људског тела и - "сваком телу пропути пут у живот вечни". Од тада човек зна да је тело стврено за вечност кроз богочовечност, и да је његов божански посао на земљи: заједно са душом борити се за живот вечни, борити се свим благодатно-врлинским средствима, и тако облагодатити себе, испунити себе облагодању Божјом, претворити себе у храм Духа Светога, у храм Бога живог.

Имајући у виду да је овакав новозаветни циљ тела људског постигнут и остварен у личностима Светитеља, хришћани и указују побожно поштовање телима светитељским, светим моштима њиховим - као светим храмовима Духа Светога који облагодању својом борави у њима.

Но Свето Откривење показује да по неизмерном човекољубљу Свом Дух Свети борави облагодању Својом не само у телима Светитеља већ и у одећи њиховој. Тако, убруси светог Апостола Павла исцељују болеснике и изгоне нечисте духове; плаштом својим пророк Илија удара по води, раздваја воду Јордана и сухим коритом прелази Јордан са својим учеником Јелисејем; то

исто са истим плаштом чини сам пророк Јелисеј по узећу Илијином не небо.

А све то има своју божанску потврду и објашњење у божанској сили која је боравила у хаљинама Спаситељевим, које су обавијале Његово пречисто божанско тело. Штавише, по неисказаном човекољубљу Свом, Божански Господ чини да слуга Његовог Божанства чине чудеса не само телом и оделом већ и сенком тела свог, што сведочи догађај са светим Апостолом Петром: његова сенка исцељује болеснике и изгони нечисте духове.

Бесмртна благовест Светог Откривења о светим моштима и њиховом побожном поштовању посведочена је и непрекидно се посведочава Светим Предањем од апостолскога доба до данашњег дана. Безбројне су свете мошти светих Угодника Божјих широм православнаг света. Чудеса њихова су неизбројна. Побожно поштовање њихово од стране православних хришћана је посвеместно. И то несумњиво зато што свете мошти чудотворством својим побуђују њих на побожно поштовање њихово. Од самог почетка, у апостолско доба, хришћани су побожно чували чесне мошти Светог Претече и светих Апостола, те су оне могле доћи до нас; а за време гоњења они су склањали и скривали по домовима својим свештене остатке тела светих Мученика. И од тада па све до данашњег дана свете мошти светих Угодника Божјих чудесима својим разливају бесмртну радост богочовечанске вере наше по срцима православних хришћана. Сведочанства о томе безбројна су; навешћемо само неколико.

Како су свечано преношене и сретане свете мошти Светитеља, дирљиво описује Све-

ти Златоуст у својој Похвалној речи о Светом Игњатију: "Ви житељи Антиохије, отпустили сте епископа и примили мученика; отпустилисте га с молитвама а примили с венцима; и не само ви него и сви житељи успутних градова. Замислите, шта су све они морали осећати при повраку светих остатака његових! Каквом су се слашћу наслађивали! У каквом усхићењу били! Како су се радовали! Каквим су похвалама одасвуд обасипали веценосца! Као што храброг ратника, који је победио све своје противнике и у тријумфу иде са бојишта, усићено сусрећу гледаоци, не дају му чак ни на земљу да стане, него га подижу и на рукама носе дома, обасипајући га безбројним похвалама, - тако исто су и овог

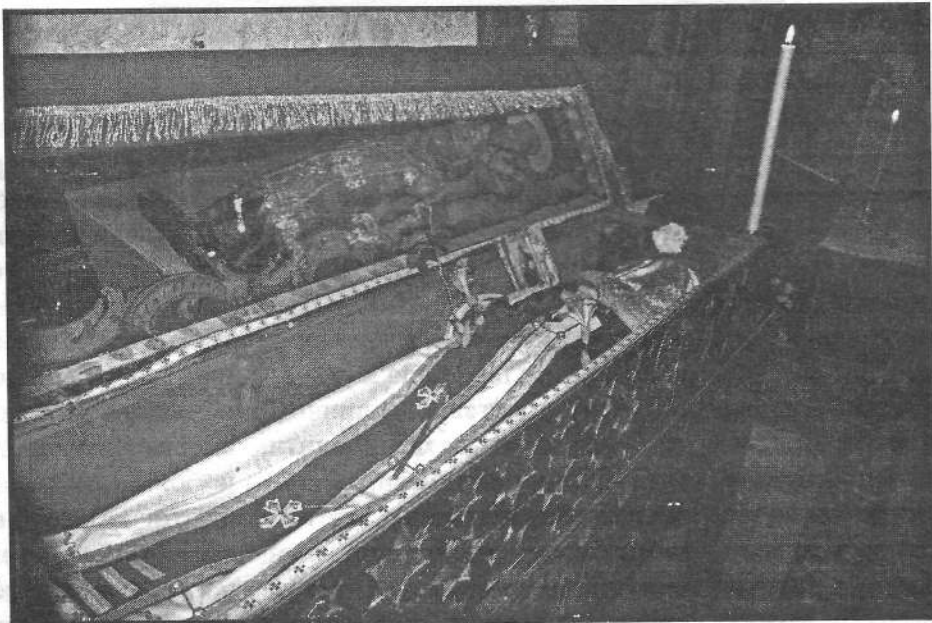
Светитеља сви житељи градова, почињући од Рима носили на својим раменима и предали нашем граду, славећи веценосца, хвалећи победника... У то време свети Мученик је је даровао благодат свима тим градовима,

утврдио их у побожности; а од тога доба па све до данас он обогаћује ваш град."

Говорећи о чудотворној сили светих моштију, Свети Јефрем Сириј вели о светим Мученицима: "Они и по смрти дејствују као живи, исцељују болне, изгоне ђаволе, и силом Господњом одбијају сваки зли утицај њихов. Јер је у светим моштима свагда присутна чудотворна благодат Светога Духа".

При открићу светих моштију Светога Гervасија и Протасија Свети Амвросије се обраћа слушаоцима и говори са побожним усхићењем: "Ви сте дознали, и чак сами видели монге који су се ослободили демона, а још више таквих који су се само руком коснули одеће Светих, и одмах се излечили од својих болести. Обновила су се чудеса древних времена од онога доба откако се доласком Господа Исуса излила на земљу благодат преизобилна: ви својим очима видите многе где су се исцелили као неком сенком Светих.

Колико се убруса предаје из руке у руку! Колико хаљина које су биле положене на свештене остатке и од самог додира постале лековите, траже верни једни од других.

Сви се труде да их се макар мало дотакну, и ко их се дотакне, оздрављује. Обрађујући зашто хришћани указују побожно поштовање светим моштима, Свети Амвросије благовести: У телу Мученика ја поштујем ране примљене за име Христово; поштујем успомену онога који живи бесмртношћу врлина; поштујем освећени прах исповедањем Господа; поштујем у праху семе вечности; поштујем

тело које ме поучава љубити Господа и не бојати се смрти за Њега... Да, ја поштујем оно тело које је Христос удостојио мучеништва, и које има царовати са Христом на небу.

Говорећи о чудотворству светих моштију, блажени Августин вели: О чему другом сведоче та чудеса ако не о вери која проповеда да је Христос Васкрсао у телу и Вазнео се са телом на небо? Јер и сами Мученици били су мученици=сведоци те вере. За ту веру они су положили живот свој, и добили могућност да све ово измољују од Господа. Ради те вере они су претходно показали необично трпљење, да би се затим појавила таква сила у овим њиховим чудесима.

Свети Дамаскин, сумирајући животворно учење Светога Писма и Светога Предања о побожном поштовању светих моштију, херувимски благовести из олтара своје богоносне христолике душе: "Светитељи су постали по благодати - *χαριτι* - оно што је *Г о с п о д* Христос по

природи - *φύσει*. Тојест постали су богови по благодати: чиста и жива обиталишта Божја. Јер говори Бог: Уселићу се у њих, и живећу у њима и бићу им Бог. Притом, Свето Писмо говори: Душе праведника су у руци Божјој и смрт их се неће дотаћи. Јер смрт Светаца је пре сан неголи смрт. И: Драгоцен је пред Господом смрт Светаца Његових. Према томе, шта је драгоцене него бити у руци Божјој? Јер Бог је

живот светлост, и који се налазе у руци Божјој налазе се у животу и светлости. А да Бог и преко ума - *бја тоу воу* - обитава у телима Светаца, сведочи свебожји Апостол: Не знате ли да су тела ваше храм живећег у вама Духа Светога? Господ је Дух.

И још ова еванђелска истина: Ако ко поквари храм Божји, поквариће њега Бог: јер је храм Божји свет - а то сте ви! Стога, како не поштовати побожно одухотворење Божје, одухотворена телесна жилишта Божја? Јер они, будући живи, са смелошћу стоје пред Богом. Господ Христос нам је даровао мошти Светаца као спасоносне изворе који точе разноврсна добротинства и изливају миро слаткомирисно. Нека нико у то не сумња! Јер када је по вољи Божјој из кршевите и тврде стене у пустињи потекла вода за жедни народ, и из магареће чељусти за жеднога Самсона, зар је онда невероватно да из моштију светих Мученика изобилно тече миомирисно миро? Несумњиво тече, по свемогућству Божјем и по Божјем поштовању и уважавању Светаца. По старозаветном закону, ко се дотакао мртвога тела сматран је за нечистог седам дана. Али Сведици нису мртви. Јер од како је Онај који је сам Живот и Виновник живота, био убројан у мртве, ми већ не називамо мртвима оне који су уснули, преминули у нади на

васкрсење и са вером у Њега, ми их не називамо мртвима. Та и како може мртво тело творити чудеса? И на који се начин кроз свете мошти изгоне демони, удаљују болести, лече болни, прогледају слепи, очишћавају губави, прекраћују искушења и невоље, и сваки добри дар од Оца светлости силази на оне који моле се чврстом вером.

Васељенску веру Цркве о побожном поштовању светих моштију потврдили су богоносни Оци Светога Седмог Васељенског Сабора својом одлуком: "Господ наш Исус Христос подарио нам је мошти Светитеља као спасоносне изворе који изливају разноврсна добротинства на немощне. Стога они који се дрзну одбацити мошти Мученика: ако се епископи - да се свргну, а ако су монаси и световњаци - да се лише општења. У правилу 7. истог Васељенског Сабора вели се: Ако су који свети храмови освећени без светих моштију Мученика, наређујемо да се у њима положе мошти уз уобичајену молитву.

Да је побожно поштовање светих моштију саставни део Богочовечанског домостроја спасења сведоче и ове чињенице: од најдубље светопредањске старине храмови су зидани на гробницама и моштима Светитеља, и света Литургија се врши једино на антиминос у коме се налазе честице светих моштију. По-

ред тог, богослужбене књиге, нарочито Минеји, препуни су молитава и песама које се односе на побожно поштовање светих моштију. А Житија Светих изобилују сведочанствима о њиховом чудотворном делању, разливајући по срцима православних хришћана бесмртну радост вере наше православно-богочовечанске.

Све у свему: тајна светих моштију је у срцу новозаветне светајне: оваплоћења Бога. Јер васцела тајна човечијег тела објашњена је оваплоћењем, отеловљењем Бога: Богочовеком Господом Исусом Христом. Отуда благовест, свеблаговест о телу: Тело је за Господа и Господ за тело.

А кроз тело човеково и сватвар, сва материја добила је свој божански смисао, богочовечански свесмисао. Јер човеком, освећеним у Цркви светим тајнама и светим врлинама, освећује се, охристовљује се и твар, и материја. А уз то иде и ова радост: мироточивост многих светих моштију. То мило чудо дато је светим моштима да покаже да су хришћани заиста "Христов мирис Богу (2.Кор. 2,15), миришу на Бога, на небо. Еванђелска је истина: грех је човеков - смрад пред Богом; и сваки грех смрди из ђавола. Кроз свете тајне и свете врлине хришћани постају "Христов мирис Богу." Отуда су и свете мошти Светитеља мироточиве.

Објашњење Свете Божанске Литургије

- II дио -

Божанска Литургија

Реч литургија је грчког порекла и значи служба, или још боље - служба Богу, Служба Божја. Богослужење се често назива и евхаристија, што значи благодарност. Литургија је најважније богослужење Хришћанске цркве, зато што се на њој, под видом хлеба и вина, приноси Богу тајанствена жртва Тела и Крви Господа Исуса Христа, а којом се ми причешћујемо, ради нашег освећења и сједињења са Христом.

Литургија је жртва, која се заснива на голготској жртви Христовој, а ми је понављамо у њеном бескрвном облику, жртвујући хлеб и вино. Поред тога Литургија је тајна и заснива се на речима Христовим, упућеним апостолима на Тајној вечери: "Узмите, једите, ово је тело моје, које се за вас ломи ради опраштања грехова... Пијте из ње сви, ово је крв моја новог завета, која се за вас и за многе излива ради опроштења грехова... Ово чините у мој спомен". Причешћујући се на Литургији телом и крвљу Христовом, ми испуњавамо ову значајну Христову заповест.

Литургија љравославне цркве

Разуме се да Литургија у овом облику, како је ми данас служимо, није настала одједном, већ је продукт вековног развоја. Но, без обзира на тај вековни развој, као и на постојање великог броја литургија у току историје, суштина је остала иста и неизмењива.

Да би се сачувала једнообразност служења литургије, у четвртом веку су Свети Васи-

ве разликује нешто дужим молитвама, служи се девет пута годишње: у првих пет недеља Васкршњег поста, на Велики четвртак и Велику суботу, на Бадњи дан и Крстовдан (уочи Богојављања) и на дан Светог Василија Великог (1/14. јануара).

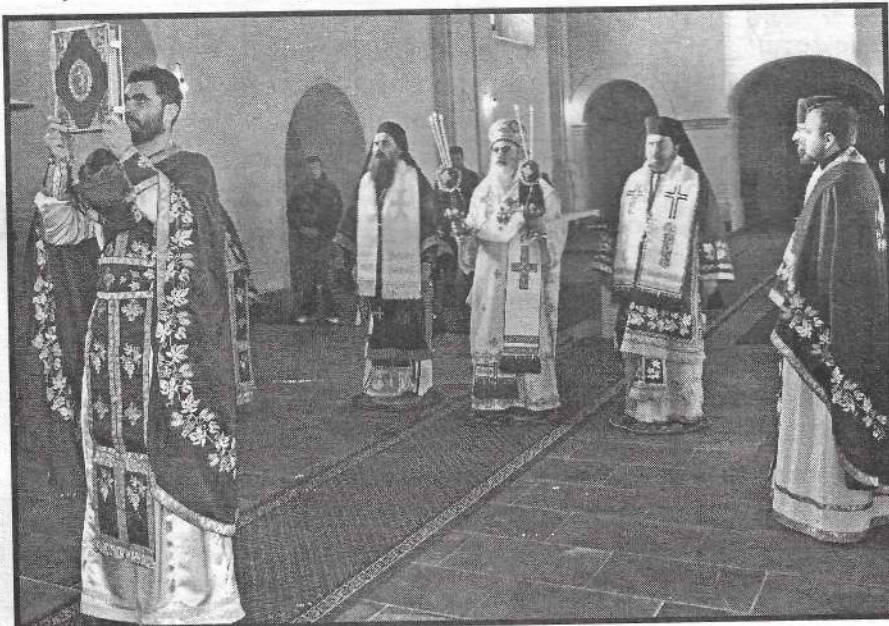
Литургија раније освећених часних дарова служи се у дане Васкршњег поста (сем суботе и недеље) и прва три дана Страсне седмице. Служи се

због тога да би се верници могли што чешће причешћивати. Дарови за ову Литургију су освећени на Литургији Светог Јована Златоуста или Светог Василија Великог.

У све остале дане у току године служи се Литургија Светог Јована Златоуста.

Има, међутим, неколико дана у години када Црква ускраћује служење Литургије. То су: среда и петак Сирне седмице, понедељак, уторак и четвртак Прве недеље Васкршњег поста и на Велики петак (ако на Велики петак падну Благовести, тада се служи Литургија Светог Јована Златоуста и она се односи на празник Благовести).

Што се тиче дневног часа, кад треба да почне Литургија,

лије Велики и Свети Јован Златоусти записали чинове (текстове) Литургије, а који се чинов и данас служе под њиховим именом. У шестом веку Свети Григорије Двојеслов је записао у Цариграду текст још једне Литургије, која се данас служи у току Васкршњег поста, под именом Литургија раније освећених дарова.

Литургија Светог Василија Великог, која се од Златоусто-

ту нема неког одређеног правила. Ту ће важити месни обичаји, одлука надлежног епископа или терен парохије. У Војводини, Славонији и Босни почиње касније (најчешће у 10 часова), док у Србији почиње доста раније (већ у 8 часова). Најопштије правило је да не почне пре изласка сунца, ни после подне. Изузетак је Васкрс, кад Литургија почиње врло рано, у наставку јутрења, као и на Бадњидан, Крстовдан, Велики четвртак и Велику суботу, кад се Литургија служи после подне.

Шта је пошребно за служење Литургије?

На Литургији свештеник облачи потпуно одјејаније (стихар, епитрахил, појас, наруквике и фелон) и за сваки део одежде чита одређену молитву. У току Литургије свештенику ће бити потребни одређени сасуди (путир, дискос, звездица, копље, кашичица, покровци, кадионица, суд за топлу воду, анафорник). Текст Литургије штампан је у Службенику, а свештеник ће користити и Јеванђеље, док су појцима потребни: Апостол, Часослов, Зборник и друго.

На светом престолу, жртвенику и долеји треба да горе свеће. За Литургију је потребно пет хлебова - просфора (просфора значи принос), умешаних од чистог пшеничног брашна, са квасцем и сољу. Свака просфора има на горњој страни печат, који представља квадрат са крстом у средини. Међу крацима крста је натпис:

ИС - ХС; НИ - КА, што на грчком језику значи: Исус Христос - побеђује. Просфоре се састоје из два дела, што означава две природе у Исусу Христу, божанску и човечанску. Поред просфора потребно је и чисто природно вино, обавезно црвено, да нас подсећа на крв Христову. У вино се сипа мало воде.

Света Литургија се састоји из три основна дела:

1. *Проскомидија*
2. *Литургија оџлашених*
3. *Литургија верних*

ПРОСКОМИДИЈА

Свештеник који је спреман за служење Литургије улази у храм, чита пред олтаром одређене улазне молитве, целива иконе и улази у олтар. Ту целива Јеванђеље и свети престо, облачи свештене одежде, пере руке и стаје пред жртвеник, да би отпочео вршење проскомидије (реч проскомидија значи приношење, приношење на жртву хлеба и вина).

Стојећи пред жртвеником, свештеник узима прву просфору, чини копљем на њој знак крста и, читајући молитве и речи из Исаијиног пророчтва о Христу, вади коцкасти део, који се од тог момента

назива АГНЕЦ (Јагње) и представља Христа који се жртвује за људе. Свештеник ставља Агнец на средину дискоса, расеца га са доње стране унакрсно, а са горње стране пробада копљем, као што је римски војник пробо ребра Христова. Пошто је тада из Христа истекла крв и вода, улива свештеник вино и воду у

путир.

Из друге просфоре вади се троугласта честица у част Пресвете Богородице и ставља се десно од Агнеца. Из треће просфоре вади се девет честица, у спомен чинова святих: пророка, апостола, святих отаца, мученика, преподобних, бесре-

бреника и других, а стављају се лево од Агнеца, у три реда по три честице. Из четврте просфоре ваде се честице за живе, а из пете за упокојене чланове Цркве и те се честице ређају испод Агнеца.

Агнец ће се у току Литургије претворити у тело Христово и њиме ће се причестити свештеници и верници. Остале честице ће се, после причешћа, сипати у путир, где се налази крв Христова, да би крв Христова очистила грехе свих оних чија имена је свештеник поменуо, вадећи честице, и да би се сјединили са Христом. Остатке просфора, из којих је извађен Агнец и друге честице, раздаје свештеник после Литургије свим присутним верницима.

После завршетка вађења честица, свештеник благосиља кадионицу и, окадивши звездицу, ставља је на дискос.

Затим окадивши покровце, ставља их на дискос и путир, а све покрива највећим покривачем (воздухом). Уз то говори молитве у којима моли Бога да прими ове дарове и да се сети свих који су принели ове дарове и и ради кога су принесени.

Проскомидија нас подсећа на рођење Христово, а такође и на страдање Његово. Рођење је било у тишини, људи Га чак нису ни приметили. Само су анђели певали на небесима и пастири су се поклонили новорођеном Спаситељу. Због тога се проскомидија и врши у тишини. Свештеник све молитве изговара полугласно. Често се проскомидија врши у току јутрења или часова. По завршетку проскомидије свештеник кади олтар и храм.

ЛИТУРГИЈА ОГЛАШЕНИХ

Оглашени су били људи који су се припремали за крштење, за прелазак у хришћанску веру. Црква их је пре крштења поучавала у науци Христовој, па је допуштала оглашенима или катихуменима (катихизирати - значи поучавати у вери) и покајницима, као и Јеврејима и многобожцима, да присуствују овом делу Литургије, да би упознали веру Христову. Тако се по њима, овај део Литургије назвао - Литургија оглашених. Оглашени нису стајали заједно са вернима, него на нарочитом месту у цркви, у припрати. На ђаконов позив: "Ви који сте оглашени, изиђите!" - морали су изаћи из храма, да би могао почети трећи део Литургије - Литургија верних.

Литургија оглашених, у Цркви првих векова, састојала се из певања псалма, читања Светог писма, проповеди и молитава за оглашене и покајнике. Ово и данас, са малим

изменама, сачињава Литургију оглашених.

По завршетку проскомидије, звоњењем свих звона, објављује се почетак Литургије, коју свештеник почиње слављењем Бога, троичног у лицима:

"Благословено царство Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова - на шта

народ, као из једног грла, одговара - Амин, нека тако буде.

Стојећи у олтару, пред свetim престолом, свештеник произноси велику јектенију (ако служи ђакон он све јектеније произноси испред олтара, са солеје). Јектенија је, уствари, ревносна, усрдна молитва, низ кратких молби, којима се народ побуђује на молитву, а иза сваке молбе, народ одговара: Господе помилуј, то јест Господе, смилуј се на нас. Свештеник се моли за мир у свету, за народ, за архијереја и свештенство, за погодно време и изобиље земаљских плодова, за оне који плове, путују, страдају, болују, као и за избављење од свих опасности и невоља.

На крају јектаније чита свештеник молитву, а народ

пева први антифон. Антифон је наизменично певање или читање стихова из псалама у десној и левој певници. Стиховима Старог завета додају се песме Новог завета. Овим сједињавањем оба завета приказује се јединство људи, који заједничком хвалом славе и величају моћ и доброту Божју.

У нашој богословској пракси има три врсте антифона на Литургији. То су: антифони свакидашњи, антифони изобразитељни и антифони празнични. Свакидашњи антифони се певају у радне или тежатне дане; изобразитељни у суботе и недеље, на празнике Богородичине и светитељске; празнични - на велике Господње празнике.

Као што се види, најчешће се употребљавају изобразитељни антифони. Назив су добили отуда што се певају на изобразитељној, која понекад замењује, изображава Литургију. Први антифон је уствари 102. псалм "Благосиљај душо моја Господа...", или како се популарно каже - прва слава. Други се антифон састоји од 145. псалма и песме "Јединородни Сине...", која говори о оваплоћењу Христовом - то је друга слава. Трећи антифон чине стихови блаженстава и песама које су позајмљене са јутрења, из такозваних канона. Између антифона говори свештеник малу јектенију и чита молитве антифона. Ове молитве, као и (остале које чита свештеник) у току Литургије, свештеник чита тихо у олтару.

МАЛИ ВХОД

При крају певања стихова блаженстава врши се мали вход. У старо време Јеванђеље се није налазило на светом престолу, већ у нарочитом спремишту. У току богослужења износило се и стављало

на свети престо. Тада се први пут пред очима верника појављивало Христово јеванђеље и зато мали вход преставља излазак Христа на проповед.

Свештеник, носећи Јеванђеље на грудима, излази кроз северне двери и иде преко солеја према царским дверима, говорећи тихо молитву входа, која говори о томе да анђели Божји служе заједно са свештеником Литургију. На средини солеје свештеник благосиља вход (улазак), целива Јеванђеље и онда, подигавши га високо изнад главе, говори на царским дверима: Премудрост, стојмо смерно!

Овим речима позива свештеник вернике на пажњу, јер ће ускоро наступити читање Светог писма. Верници, видећи Христа међу собом (Јеванђеље представља Христа), клањају Му се и моле Га да их спасе.

ТРОПАРИ И КОНДАЦИ НА ЛИТУРГИЈИ

После входа са певају тропари и кондаци, кратке песме, у којима се слави празник или свети, да би се означило да се Христово учење остварило у животу Божјих светаца и да би се светима, као извршитељима Христовог учења, указала част која им припада.

Певање тропара и кондака завршава се обично песмом у част Пресвете Богородице. Док се певају тропари, свештеник тихо чита молитву, у којој моли опроштај грехова за себе и све који стоје у храму, који од Бога моле снагу да би Му могли праведно служити.

Молитва завршава возгласом: Јер си свет Боже наш, и Теби славу узносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова - Амин.

ЧИТАЊЕ АПОСТОЛА И ЈЕВАНЂЕЉА

Песма Свети Боже, свети Крепки, свети Бесмртни, помилуј нас уведена је у богослужење још у петом веку, после једног чудесног догађаја у Цариграду, када је град био спасен од земљотреса, а чула се песма анђеоска, овакве садржине. На неке Господње празнике, уместо ове песме, пева се: Ви који се у Христа крстите, у Христа се обукосте, Алилуја. На Крстовдан (14/27. септембра) и Недеље крстопоклоне пева се: Крсту Твоме клањамо се Господе и свето васкрсење Твоје славимо.

Ђак, који ће читати апостол, прима од свештеника благослов и одлази на средину храма, док појци певају прокимен, одређени стих из Светог писма Старог завета. У апо-

столу се читају одломци из Дела (светих апостола) и посланица светих апостола. За време читања апостола народ стоји, а свештеник кади олтар и цео храм са солеје - да би тиме означио како се читањем Светог писма раширио дар Духа Светог, како се излио на све крајеве света и у душе

верника миомирис Христовог учења.

Слушајући читање апостола, ми се сећамо позива Христовог, упућеног ученицима, када су они све оставили и пошли за Њим и почетка проповеди апостола, на коју их је Христос послао. Свештеник затим тихо чита молитву пред светим јеванђељем, у којој моли Бога да нас обасја својом светлошћу, како би могли разумети јеванђеље које ће нам се читати.

После читања апостола, које се завршава песмом алилуја (јеврејска реч, а значи - хвалите Господа), свештеник припрема вернике за слушање светог јеванђеља. За читање јеванђеља пале се свеће, да би означиле светлост јеванђелске истине, која је продрла кроз таму неверовања, а у којој су се налазили народи пре Христовог доласка. Овом светлошћу се и данас просвећује ум свих оних који у Христа верују и Његову науку слушају.

Свештеник узима Јеванђеље са светог престола и износи га на царске двери, показујући тиме да су и апостоли, ради проповедања јеванђеља изашли из Јерусалима. Ту се Јеванђеље ставља на специјалан сталак - налоњ - а ако служи ђакон, налоњ ће се ставити на амвон (узвишење на солеји).

Јеванђеље нам излаже сведочанства о животу Господа Исуса Христа, говори о Његовом учењу, делима и чудима, па зато сви верници треба пажљиво и прибрана духа да слушају, право стојећи, а преклоњене главе, показујући на тај начин, да су спремни да извршују учење Христово, објављено у Јеванђељу.

ЗАВРШЕТАК ЛИТУРГИЈЕ ОГЛАШЕНИХ

Убрзо после читања јеванђеља завршава се Литургија

оглашених, јер су читање Светога писма и проповед за оглашене били најважнији. Свештеник затвара царске двери и говори сугубу јектенију (што ће рећи - удвостручену), која је добила име по томе, што се у почетку ове јектеније, у два маха, удвојено, обраћамо милосрђу Божјем, а народ на молбе одговара са три пута Господе помилуј. Молбе су упућене за здравље и напредак народа и архијереја, за оне који су подизали храмове и помагали их, као и за све православне хришћане. У наставку ове јектеније може се, по потреби произносити и јектенија за упокојене, у којој се молимо за опроштење грехова умрлих хришћана. Овај део Литургије завршава се јектенијем за оглашене, а за то време свештеник на светом престолу развија антиминос.

Зашто се данас, када у Цркви званично нема катихумена, кад нико не напушта храм на позив: оглашени изиђите..., ипак на Литургији читају јектеније за оглашене?

Зато што и међу хришћанима има много таквих, који би се могли убројати међу оглашене јер, иако су крштени, ипак својим животом показују да нису достојни да учествују у Литургији. Сви они који се не кају за учињени грех, који свесно крше заповести Божје и заповести црквене, који у својој души гаје мржњу и зло према својим ближњима, требало би, на свештеников позив, да изиђу из храма, као што су некада излазили покајници и катихумени старе Цркве.

У старо време, заједно са оглашенима, излазили су и они хришћани који су згрешили, које је Црква на извесно време одлучивала од учешћа у вршењу свете тајне Евхаристије. Позив оглашенима да изађу из

храма, напомиње нам да, ако би нам Црква судила онако како је судила у старо време, многи би од нас заслужили да изађу из храма, пре најважнијег дела Литургије, Евхаристије.

ЛИТУРГИЈА ВЕРНИХ -ВЕЛИКИ ВХОД

Кад су, на позив свештеника, оглашени изашли из храма, почиње трећи део Литургије, коме могу присуствовати само верни, због чега се и назива Литургија верних. Главни делови Литургије верних су:

велики вход, припрема за освећење часних дарова, освећење дарова, припрема за причешће, причешће свештеника и верника, благодарење Богу што нас је припустио својој божанској тајни и, на крају, завршетак Литургије.

После две кратке јектеније и две молитве за вернике, народ почиње да пева херувимску песму, такозвану "херувик", у којој се каже да ми тајанствено представљамо херувиме, који невидљиво носе Цара славе. Зато сада треба одбацити сваку животну бригу, то јест да не мислимо ништа о имању, слави, уживању, него да достојанствено примимо Цара свих земаљских и небе-

ских створења, са оном чашћу и славом, којом Га славе анђелске чете на небу, кличући - алилуја.

Док народ пева први део херувике, свештеник најпре чита молитву, у којој се говори о потреби духовне чистоте за оне који служе пред светим престолом, а затим, подигавши руке, говори три пута херувимску песму и на крају кади олтар и храм са солеје. Одлази затим жртвенику, узима левом руком дискос а десном путир и, кад народ престане са певањем, излази кроз северне двери, идући према средини солеје, помиње благочестиви народ, ктиторе и приложнике храма, епископа и све православне хришћане. Свештеник улази у олтар и ставља свете дарове на развијен антиминос на светом престолу, а народ наставља да пева други део херувике.

Велики вход, то јест преношење часних дарова са жртвеника на свети престо, ради освећења и претварања у тело и крв Христову, што је и главна сврха Литургије верних, као и певање херувимске песме, симболички представља долазак Исуса Христа из Витаније у Јерусалим, да претрпи мучења, страдање и смрт. Зато, за време великог входа, гледајући преношење часних дарова, са највећом побожношћу и поштовањем приклањамо главе, као да мимо нас пролази сам Господ наш Исус Христос, идући на муке и страдања, ради нас и наших грехова.

Постављање часних дарова на свети престо представља распеће Христово, затим скидање тела са крста и полагање у гроб. Затварање царских двери и навлачење завесе, симболички представља печење гроба Христовог и постављање страже око њега.

*Насћавак доносимо
у следећем броју...*

Православље на Ријеци и Сушаку у првим годинама Краљевине Југославије

I. Управа и администрација

Сушак се као засебно насеље спомиње 1778. године, али све до 1918. године, тј. до краја Хабсбуршке монархије на њега су се истовремено односиле све оне државноправне промене које су се односиле и на Ријеку.

Године 1778. спроведена је административна реорганизација Трсатске госпоштије на чијој се триторији налазио Сушак, па је она придружена котару Бакар. Та административна ситуација остаје све до француске управе 1809-1813., када Трсат постаје седиште општинске управе.

Тај је статус Трсатска општина задржала све до 1834. г., када је поновно придружена Бакарском мунципију. Поновне административне промене наступају 1850. године када управна општина Сушак поново постаје саставни део Ријечке општине. У таквој правној ситуацији Сушак остаје све до Аустријско-Угарске Нагодбе 1867. године. Тим је законским актом Хабзбуршко царство подељено на аустријски и угарски део. Тиме су истовремено подјељене и хрватске земље: Истра и Далмација су припале Аустрији. Хрватска је стекла аутономан статус, па је Угарска морала да се са њом нагоди, те је тако настала Уга-

рско-Хрватска нагодба 1868. године. Иако то стање није задовољавало Хрватску, нарочито касније донесени прописи, који су још више умањивали њен статус постигнут Нагодбом, то је стање остало све до краја 1. светског рата.

Према одредбама Нагодбе, Ријека са уским околним подручјем, такозвани "corpus separatum", постаје одвојена аутономна област која је директно подређена угарској влади, која за то подручје доноси засебне прописе, док се Сушак налази на територију Угарско-Хрватског приморја, па на њему

важе прописи које доноси хрватски Сабор.

Но, иако Нагодба административно раздваја град Ријеку и насеље Сушак, оба места су практички везана, дели их само река Ријечина, па се тако економски раст Ријеке и пораст њеног становништва, нарочито радништва, односе на оба града.

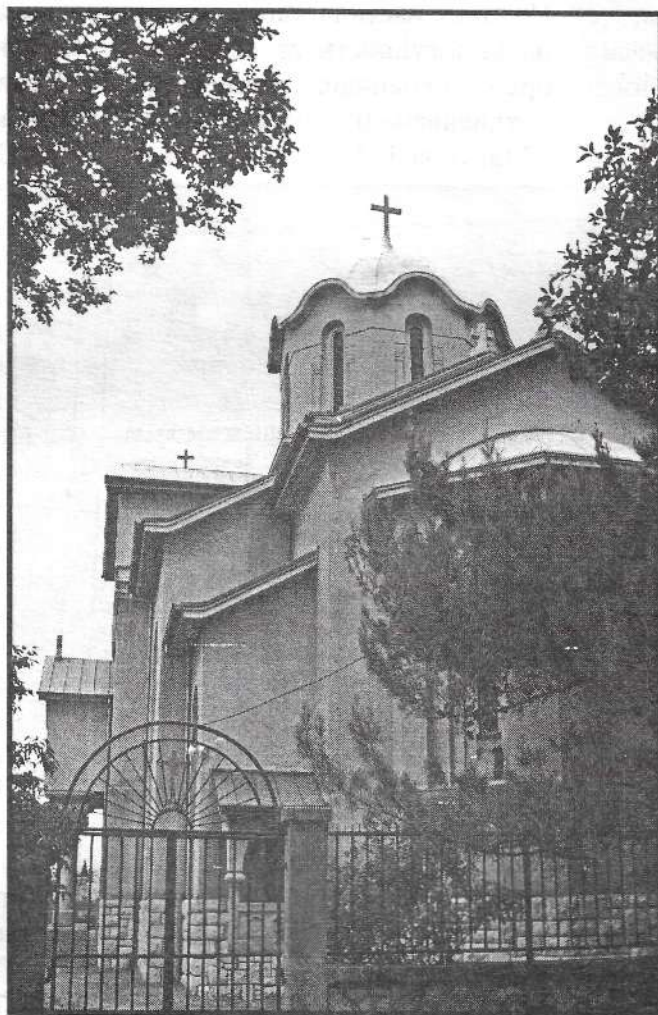
Као последица тога, Сушак све више расте и напредује, тако да постаје треће насеље по величини на територију Приморја (после Бакра и Краљевице).

Но, административне промене не иду паралелно са економским напретком. Сушак је одвојен од Бакра и претворен у самосталну опшину у чијем је саставу и насеље Вежица тек

1877. године. Тим истим чином је Трсатска општина променила назив у Сушачку општину.

Економски раст утиче позитивно и на раст становништва, али се ефекти појављују тек 1880. године. Тада Сушак броји 811 становника, а десет година касније, односно 1890. тај је број порастао на 2.417 становника, да би се десет година касније скоро удвостручило, тако да износи 4.586 становника.

Према задњем попису становништва, који је направљен непосредно пред Први светски рат, тачније 1910. године, Ри-

јека је имала близу 49.000 становника, Сушак 5.315 становника, а са Трсатом и насељем Вежица 9.554 становника.

У време када је Хабсбуршка монархија склопила примирје са Италијом 3. новембра 1918. године, Хрватски сабор је прогласио Угарско-Хрватску нагодбу неважећом, те све хрватске земље прогласио уједињеним у Државу Словенаца, Хрвата и Срба.

Међутим, док питање припадности Сушака новој држави није спорно, Ријеку окупирају најприје Савезничке, а затим D'Анпунзијева трупе, које започињу терор над словенским становништвом. Тада значајан део становништва словенског порекла бежи на Сушак, који припада сада новоствореној Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, па се број становника Сушака нагло повећава, док број становника Ријеке опада.

Како су прилике са границом између две нове државе – Ријечке државе, створене одредбама Рапалског уговора и Краљевине СХС нерешене, на Сушаку није направљен попис, па се у службеним подацима користе подаци из 1910. године.

Први попис становништва Сушака направљен је тек 1928. године. Односио се на пописну јединицу у коју су спадали: Трсат, Мартиншчица, Вежица и "доњи део" Ореховице.

Према том попису, Сушак, у ужем смислу је имао 7.232 становника, Трсат - 2030, Вежица 2.356, Мартиншчице 53 и "доњи део" Ореховице - 50.

Службени попис становништва спроведен 1931. године је показивао да Сушак има 6.111 становника, док је уочи II. светског рата, према неким процјенама, могао да има око 20.000 становника.

Криза у односима између Краљевине СХС и Краљевине Италије, настала као последица немогућности да се договоре око границе, завршена је потписивањем Римског пакта 27. јануара 1924. године. Њиме

Први знак те промене било је досељење у то, тада погранично место Краљевине СХС, бројних југословенских управних институција. Отворени су уреди среског начелства, судова, тужилаштва, царинарнице, војске, жандармерије, те институције банкарства. Као последица тога, раст сушачког становништва био брз, а унутар тога је растао и број православних. С тим институцијама у Сушак су дошли на дужност државни чиновници, па је у целини становништво Сушака било састављено од припадника високог средњег слоја Југославије.

Како је Храм св. Николе на Ријечи, те православни верници везани за њега, остао на тлу Краљевине Италије, конкретна питања у вези организације живота на новим територијама решена су Неттунским конвенцијама августа 1925. год.

Једно од таквих питања је било и питање Српско-Православних црквених општина у Ријечи, Задру и Пероју, те питање Српско-Православне општине у Трсту. Биле су то, дакле, православне општине на тлу католичке Италије, које је она

наследила од Хабсбуршке монархије након њеног распада.

Према одредбама Споразума о Српско-Православним црквеним општинама, који је део Неттунских конвенција, све три православне цркве и парохije потпадале су под Епископат у Задру, а преко њега под врховну српско-православну црквену власт, док су православни свештеници именовани од врховних српско-православних црквених

је Италији признат суверенитет на градом и луком Ријека, док је Југославији остао суверенитет над Делтом, луком Барош са Сушаком.

Након тога је православље и службено постало државна религија на Сушаку 24. јануара 1924. године, тј. тада када су се са Сушака повукле италијанске трупе. Тог дана су почеле да делују одредбе управног и политичког система Краљевине СХС.

власти у Београду.

Поменутим православним општинама влада Краљевина Италије је признала статус моралних лица, која имају своје главно седиште у иностранству, док им је у границама италијанске државе било признато право на потпуну аутономију у административним, организацијским, те имовинско-правним питањима.

Но, и поред гаранције самосталности, италијанска држава је сачувала право контроле у свим питањима управљања. Православне општине су биле дужне да направе своје статуте, који су морали да буду одобрени од владе Краљевине Италије, али су, поред тога, православне општине морале да шаљу попис броја православних верника, те приходе и расходе општине.

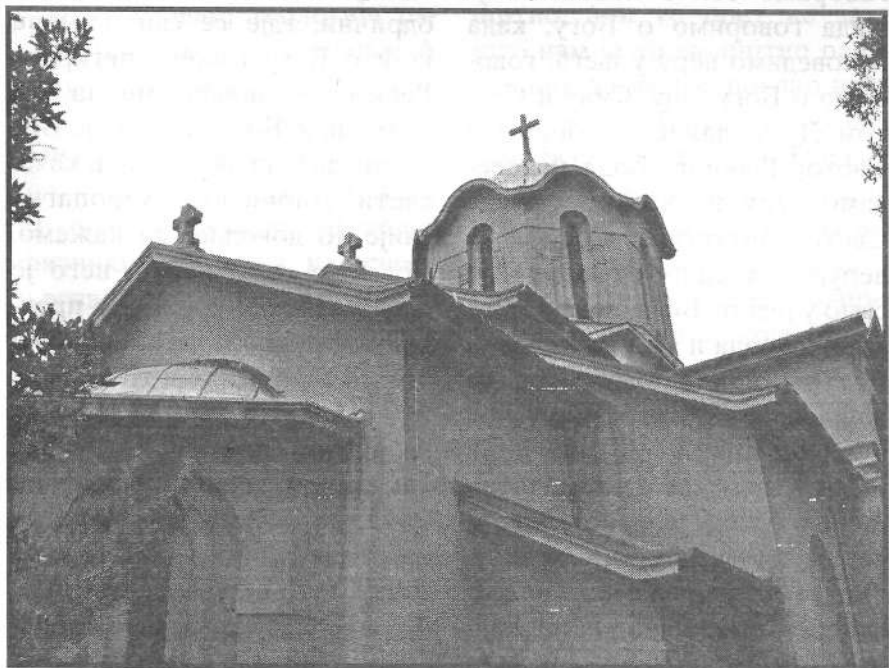
У Италији је била уведена диктатура 1925. године, па су Неттунске конвенције ратифициране тек августа 1928. године, а све дотле Споразум о православним општинама био је "мртво слово на папиру".

Према одредбама Неттунских конвенција у Ријечку парохију су спадала следећа места и насеља: Плесе, Дренова, Млака, Сушак, Трсат,

Чавли, Гробник, Бакар, Св. Кузам, Краљевица, Грижани, Цриквеница, Селце и Фужине, те сва насељена места и засеоци која се налазе на подручју између Селца - Фужине - Гробника и Каства. Али, како је Ријека била припојена Краљевини Италији православни верници, који су живели ван града нису могли да задовољавају своје верске потребе, иако се у Ријеку могло доћи службеним документом.

Како би ипак неке верске потребе становника Сушака могле бити задовољене, септембра 1926. године је за сушачког катехету био именован проф. Манојло Крнић.

Он је дао да се уреде посебне просторије унутар грађанске школе на Сушаку, а оне су служиле као капелица за школску децу. На подстицај из Београда, те уз помоћ Југословенског конзулата на Риједи, значи тада у Краљевини Италији, утемељен је акциони одбор са задатком да ради на стварању засебне сушачке парохије. Оправдање за то пружали су подаци о становништву православне вере на Сушаку, већ и подаци о тамошњим школама које су млади православци похађали.

Ријека 05. 04. 2008 год.

Предавање:

мр. Александар Ђаковац

Спасење у предању православне цркве

Уважени теолог, мр. Александар Ђаковац, у организацији Српске православне црквене општине у Риједи 05. априла 2008 године, одржао је предавање на тему Спасење у предању православне цркве.

У својој уводној речи, захвалио се Преосвештеном Епископу Герасиму, свештенству и верном народу на указаној части и поверењу да буде гост наше епархије.

У свом предавању мр. Александар Ђаковац нагласио је да се човек након пада нашао изван заједнице са Богом, а поновно јединство остварује се у личности Богочовека Христа новог Адама, који остварује оно што је први човек Адам одбио да учини, а то је да слободно принесе свет Богу и да створено нађе своју заједницу са својим Творцем. Наше спасење и наше јединство у личности Христовој остварује се превасходно на сабрању ради једног заједничког дела, Свете Литургије, и приступању Чаши Спасења, Светом Причешћу.

Након предавања Мр. Александар Ђаковац одговарао је на питања присутних која су се тичала свакодневних тема из живота верног народа.

www.eparhija-gornjokarlovacka.hr

Спасење у предању православне цркве

Предавање одржано у Ријеци 05. априла, 2008 године

Желим да се захвалим Епископу Герасиму чијим благословом сам овдје, оцу Марку и свима који су се потрудили око организације овог нашег сусрета. Када смо разговарали о томе која би тема била најбоља за овакву једну прилику, будући колико знам да оваква предавња бар у скорије време нису одржавана овде, па да ово надамо се буде почетак традиције, макар повремено и према могућности, држања предавања за оне које интересује Православна вера, разговарајући о теми дошли смо до тога да то буде оп-

шта тема која ће ако Бог да пружи један оквир за остале теме о којима се буде говорило.

Изабрали смо да наслов теме буде Спасење у предању православне цркве што је наравно веома широко будући да наше спасење јесте суштина наше вере. Да бисмо разумели шта уопште значи спасење у православном предању, односно у хришћанском предању и његовом Православном изразу, морамо прво колико је то могуће за кратко време да објаснимо сам појам Бога. Када говоримо о Богу, ту се само по себи подразумева да ми знамо о чему је заправо

реч, али у стварности изучавајући теологију и филозофију, можемо видети да највећи умови овога света ломили су се како да тај појам Бога објасне. Да ствар буде још компликованија, у нашем хришћанском предању, ми заправо и не познајемо тек тако неког Бога, нити у нашим молитвама нити у нашој теологији

мо шта су о Богу говорили велики мудраци, онда видимо да су заиста били у праву, када су казали да је Бог не сазнајан, да је Бог по својој природи толико другачији од нас. Да ми уистину знамо шта је то Бог, каква је његова природа, не можемо да разумемо, и не само да не можемо да разумемо као што је говорио у свом Тимеју

велики Платон, него како га исправља свети Григорије Богослов, не можемо ни да замислимо шта је то Бог по својој природи.

Оци Цркве када нас уче о томе и када говоре о Богу, користе такозвани апофатички

језик, што значи језик одрични, гдје се сви појмови који о Богу говоре, негирају. Рецимо, уобичајавамо да кажемо да је Бог добар, да је Бог вечан, да ја праведан, али каже свети Дионисије Аеропagit „није то довољно да кажемо, Бог није само добар, него је наддобар“, ово како смо превели са грчког језика, не значи ето ми знамо шта је то добро а Бог је више од тога, не, него то да је Бог наддобар значи да наш појам доброг уопште не може да ослика ту стварност коју називамо Бог. Зашто је то тако? Зато што наше сазнање, све што сазнајемо, све што разумемо, потиче из овога света.

Једноставан пример, када видимо неко дрво, ми одмах знамо да је то дрво, иако га пре тога никад нисмо видели. А како то знамо? Тако што имамо искуство које нас учи како дрво треба да изгледа, треба да има стабло, лишће, гране итд. И друге предмете, и не само предмете него и апстрактне појмове, као што је зло, као што је добро, као што је правда, све њих спознајемо на основу нашег искуства, а наше искуство је искуство створеног света, створеног света који постоји у две кординате, а то су кординате простора и времена. Све што ми сазнајемо, све што можемо да замислимо, то је унутар ове границе простора и времена, а Бог постоји у неким другим кординатама које излазе, премашују ове наше, и чак не само да их превазилазе, него уопште са њима немају додира. Бог не постоји у времену, Бог није временско биће, Бог није просторно биће, а сво наше искуство, сво наше знање, тиче се времена и простора. Произилази да о Богу не можемо ништа да знамо. А како онда да у њега верујемо ако већ о њему ништа не можемо да знамо? Да бисмо то разумели морамо схватити да у Православној теологији разликујемо две врсте знања. А даћу вам пример да би то било јасније опет из нашег света. Рецимо да када ви познате неког другог човека, можете га упознати на основу његових физичких својстава, на основу његових психичких карактеристика, и на основу различитих података које о њему знате, и заиста када вас неко пита познајете ли ви тога и тога, ви кажете знам ја тога, он је висок толико и толико, такву косу има, такве очи има, паметан је или није паметан, добар је или лош је, или на неки други начин можемо да га опишемо,

и заиста ми тог човека познајемо. То је једна врста знања, међутим када волите неког, узмемо из ваше породице, и њега познајете, али на другачији начин. Наиме, ако се деси па неки од тих о којима знамо много, рецимо неки политичар, нестане, догоди му се нешто, ми ћемо као хришћани рећи лоше је ако му се нека несрећа догодила, али нас у ствари неће претерано погодити, иако знамо, читали смо свашта о њему, а опет, ако се деси нешто па нестане неко кога волимо, онда ће то бити један сасвим другачији губитак, на један сасвим другачији начин ћемо спознати то да те вољене особе више нема. Разлика је очигледна у томе што смо једну од ове две особе вољели, а ову другу нисмо. Зато у православној предању разликујемо знање као интелектуални процес и знање као љубав. Ми интелектуално заиста о Богу оно што можемо да кажемо је врло скучено и врло ограничено, али зато можемо много да кажемо по љубави.

То да је Бог, Отац, Син и Свети Дух сазнајемо по љубави Његовој, зато што нам се сам открио, и Он нам сам то показао, и Он нам сам то саопштио, али то опет не зато што нам је то саопштио рационално, да нам је послао неку књигу у којој би то описао, филозофски трактат у ком би нам то објаснио, већ зато што је то чињеница да је Бог у ствари Света Тројица, Отац, Син и Свети Дух, зато што то представља искуство које имамо из заједнице са Њим. А то искуство, браћо и сестре увек је литургијско искуство. На Литургији која заправо представља нашу живу заједницу са Богом, ми спознајемо Бога као Свету Тројицу, Бог нам се открива као Отац, Син и Свети Дух, иако заиста не можемо о

природи Божијој да кажемо много тога, али ми заиста знамо да Бог јесте Света Тројица онда када смо у љубави са њим, када живимо у тој љубави, због тога када питају Светог Василија Великог како ви знате да је истина то у шта верујете, а Свети Василије им одговара, то одакле знамо одатле и верујемо, а одакле верујемо, одатле и знамо, дакле вера која у ствари јесте остварена љубав, не претходи знању, нити знање претходи вери, него су то два истовремена процеса, као што је на крају крајева и у нашем свету, опет се враћам на наш свет, иако наравно однос наш са Богом, не може да се упореди са овим светом, али су то примери које је сам Господ давао, примере из овог света, а то су чинили и Свети Оци, и у овом свету, заиста се види да можемо да волимо неког чак и ако нестане његова природа, па ето опет пример смрти, када умре неко кога волимо, његова телесна природа, телесни састав се разлаже и нестаје. После неког броја година можда више ни кости не остају, али без обзира на то што је нестала природа онога кога волимо, што не можемо више са њим да разговарамо, што не можемо више да га видимо, да га дотакнемо, без обзира на то, није престала да постоји заједница љубави коју смо имали са тим који се упокојио, и та љубав чини да тај други човек кога волимо буде и често јесте стварнији и присутнији него други људи који су физички ту али које не волимо. И заиста видите да када се нађете негдје на улици људи пролазе поред вас, они јесу ту али их у ствари и не примећујемо, а са друге стране онај кога волимо, иако нестане физички он је увек ту, и увек присутан, много присутнији од свих оних који су физички овде, то је дакле сна-

га љубави која се показује и у нашем свету, наравно несавршено и кас сенка, а много ће се више показати у будућем Царству Божијем.

Рекли смо неколико речи о Богопознању, које је уско везано за нашу тему спасења, јер као што видимо, знати значи бити у односу са неким, односно волети. Познавати Бога значи бити у заједници са њим. Не постоји начин и не постоји могућност да Бога објективно спознамо, човека можемо и да спознамо објективно, висина, тежина, психичке карактеристике, можемо да анализирамо састав његове крви, да ли је то која група итд. Разне науке могу да објективно проучавају човека, али Бога не можемо да проучавамо објективно, нема мерила којим ћемо да измеримо Бога, нема параметара којима ћемо да га саберемо, ни физичких па чак ни мисаоних, једини начин познања Бога јесте онај други начин, познање кроз љубав.

Тај Бог који је Света Тројица ствара свет, ствара све што постоји, ствара космос и на крају ствара човека као врхунац читаве творевине и то са једни циљем, да човек буде слободан и да човек буде тај, који ће у заједницу са Богом ући слободно. И зато каже тамо у Светом писму да Бог ствара човека по слици својој, по икони својој. Бог на такав начин стварава човека. Питали су се многи, шта је то слика и икона Божија у човеку. Свети Григорије Ниски одговара да је слика и икона Божија у човеку управо слобода. Бог ствара човека као слободно биће, али га не ствара тек онако, ни из чега, него га ствара како се каже у Светом писму, од праха земаљског, од елемената овог света, да би човек уствари представљао разумно слободно биће, које је

представник читавог света. Зато је био задатак првог човека, зато је била намера Божија за првог човека да уђе у заједницу са Богом, и да ушавши у ту заједницу, читав свет уведе у заједницу са Богом, и да тај човек и читав свет постоје вечно, и то на основама слободе јер запамтимо слобода је први и најважнији предуслов за љубав и то видимо опет у нашем свету, на све могу људи да вас натерају, на све, осим да неког волите. Могу да вас натерају да кажете нешто, да урадите нешто, али нико не може да вас натера да неког волите, и зато кажу оци, парадоксално, Бог може све осим да натера човека да га воли. То је оставио сам Бог у власти човека, љубав, која се пројављује као слобода, и једино тако. Међутим човек као што знамо, није одабрао, заједницу са Богом, него је, а то нам уствари говори прича библијска о чувеној јабуци, него је човек помислио у себи не треба мени Бог, могу ја без Бога, могу ја на основу овог света којим ме окружује да живим вечно. Ево има овај свет енергију у себи, и ја ћу од овог света да узмем и живећу без Бога вечно, сам за себе. Међутим то је била велика заблуда. Када је то човек учинио, када је рекао не Богу, смрт која је до тад била само могућност, постала је стварност. И то не тако да је Бог убио човека, није Бог убио човека јер заиста у Светом писму се каже како Бог говори човеку „у онај дан који окусиш, умрећеш.“ Не каже му у онај дан у који окусиш убићу те, него говори последицу, умрећеш, јер ћеш се одвојити од мене свог Творца. Као што ако се винова лоза одвоји од свог чокота, ако се одсече од свог корена, она се суши и умире, тако човече и ти, ако се одвојиш од Бога, ако се одво-

јиш од свог Творца, умрећеш, јер немаш силе у себи да живиш вечно. Међутим није поверовао Богу човек, него се одвојио од Њега и рекао, не требаш ми. Искористио је човек слободу своју али тако да је та слобода представљала смрт за њега и не само за њега, него и за читаву природу која је била подчињена човеку. И зато каже апостол Павле „од тада читава природа стење и дрхти чекајући да се јаве синови Божији који ће је избавити.“ И како каже свети Атанасије Велики „постојала је опасност да читава творевина нестане јер темељ творевине је ништа, пошто Бог ствара свет ни из чега и ако се одвоји од Бога где ће онда. Међутим Господ не желећи да оно што је Он створио нестане и пропадне, не одустаје од спасења света и човека али то спасење мора да буде на основама слободе, не сме да буде наметнуто јер знајте да у какав год рај да нас Бог смести ако то није рај који смо ми изабрали он ће за нас постати пакао. Не постоји рај у који би човек био насилно смештен а да он то не жели. Зато каже тамо у Откровењу Господ „ево стојим и куцам на вратима срца вашег и ко хоће отвориће и ући ћу и вечерати са њим.“ Да, али ко хоће тај ће отворити врата свог срца Господу, добра воља наша је предуслов без кога се не може. Бог не одустаје од спасења човека, него наставља своје дело које имамо описано у Старом завету, преко пророка, преко богонадахнутих људи, припрема свет за један догађај који је предвиђен још пре стварања света, а то је догађај један заиста незамислив, да се догоди потпуно сједињење Бога и човека, да Бог буде тај који ће учинити пресудан корак, јер рекли смо да између Бога и човека постоји огроман јаз, човек је створен

Бог је нестворен, човек и свет су привремени и коначни. Бог је бесконачан. Разлика је огромна. Човек и свет живе у времену и простору, Бог не живи у оквирима времена и простора. Никаквим својим трудом човек није могао да дође до Бога. Ни подвигом, ни постом, ни молитвом, ни на који начин није човек могао да дође до Бога. И зато је било неопходно да уствари Бог буде тај који ће учинити пресудан корак, да Бог буде тај који ће доћи и постати Човек. И управо се то догодило. Син Божији, друго Лице Свете Тројице по благослову Бога Оца и садејства Духа Светог, у времену постаје Човек. Рађа се од Пресвете Богородице и зато што постаје исти-

нити Човек и истинити Бог назива се Нови Адам. Оно што стари Адам није хтео да учини, ево сада чини Нови Адам, Он дакле Исус из Назарета, Он сада приноси самог себе и читав свет Богу Оцу. Он је тај који то чини, што није хтео Адам да учини. И зато његову мајку, Пресвету Богородицу називамо и Новом Евом, јер као што је стара Ева рекла Богу не верујем ти и нећу да те послушам, тако Пресвета Богородица када чује глас архангела Гаврила који каже „ево зачећеш и родићеш Сина“ а она каже „како ће то бити самом кад ја не знам за мужа“ а он каже „сила Духа Светог походиће те и зачећеш и родићеш Емануила што значи с нама Бог“ а она, на све то иако

не разуме како то може бити, одговара, „ево слушкиње Господње.“ И то слободно ДА Пресвете Богородице потиरे оно НЕ које је изрекла Ева, и оно ДА Господа Исуса Христа у Гетсиманском врту када каже „Оче ако може да ме мимонђе чаша ова, али не како ја хоћу, него како Ти хоћеш.“ То ДА Господа нашег Исуса Христа потиरे оно НЕ старог Адама. И прихвата на себе Господ наш да буде рођен од жене, Он који је нестворени

Бог, прихвата да живи нашим животом, да буде подобан нама у свему осим у греху који и није од наше природе, него од зле воље, прихвата да буде шибан, да буде понижен, да буде пљуван, да буде изругиван, и на крају прихвата да буде разапет на Крсту и то до саме смрти, да умре, да буде положен у гроб, све то прихвата Господ, заиста и једино да би уствари на тај начин спојио нестворену и створену природу, да би спојио нас и читав свет са Богом како бисмо могли да задобијемо Живот Вечни. И управо Васкрсење Његово није друго него велика потврда да то уистину, да то заиста јесте тако, јер Васкрсава Господ, устаје из мртвих, земља се тресе показујући тиме да је Он за-

иста љубљени Син Бога Оца, да не може смрт да га задржи, и заиста нам показује да ако имамо заједницу са Њим, да имамо заједницу са самим Богом. Због тога нам Господ предаје Свету Тајну Евхаристије, јер у ноћи оној Великог Четвртка узевши каже хлеб у своје руке и преломи га, заблагодари и даде својим светим ученицима и апостолима рекавши „узмите једите ово је тело моје које се за вас ломи на отпуштење грехова“, и чашу

по вечери говорећи „пите из ње сви ово је крв моја Новог завета која се за вас и за многе излива на отпуштење грехова, ово чините у мој спомен Четрдесет дана је Господ био са нама, четрдесет дана Го-

спод је говорио апостолима, и апостол Јован када говори у свом Јеванђељу, обраћајући се људима свог времена, али и нашег „што видесмо што руке наше опипаше што чусмо, то вам сведочимо.“ Ти сведоци Васкрслог Господа они нам сведоче. И при Вознесењу свом Господ се апостолима и каже „ево нећу вас оставити саме него ћу вам послати Духа Светог Утешитеља и где ја сам са вама у све дане до свршетка века“ И заиста десет дана касније на Свету Педесетницу, Дух Свети силази на апостоле и тада оснива Новозаветну Цркву. Апостоли који су до тада били уплашени иако сведоци великог чуда Васкрсења постају сада проповедници Јеванђеља, благе и добре ве-

сти, и људи свих вера и свих нација прилазе и на разним језицима чују њихову проповед сваки на свом језику и прилазе Господу, крштавају се, и постају чланови Новозаветне Цркве и уређује Господ Цркву своју како нас апостол Павле учи онако као што је уређено тело човеково. Као што у телу човековом имамо различите органе, тако у Цркви Божијој постоје различите службе, и те службе јесу управо благодатни дарови Духа Светог. Тако имамо службу Епископа, тако имамо службу презвитера, службу ђакона, тако имамо службу лаика, односно Лаоса, Народа Божијег јар лаик као што је данас ушло у обичај, значи незналица; али не, у Цркви, лаик, Лаос Божији значи Народ Божији. Ови дакле степени, ове дакле службе лаици, ђакони, презвитери, епископи, они чине Тело Христово. Господ је изволео да нам на овај начин објави још једну велику Тајну, а то је да заједницу са Богом, не можемо да имамо сами за себе мимо других људи. Видимо да нема Литургије, не може Литургија да се служи ако нема Епископа који ће рукоположити свештенике, који ће благословити ту службу, не може да се служи ако нема ђакона, ако нема свештеника, али не може да се служи ни ако нема народа. Јер свако од нас у

Цркви има своју службу, нажалост данас се понекад мало заборавља значај и важност службе лаика, да лаици, заиста треба да служите у цркви, да служите прво тиме што ћете бити присутни, присуство наше на Литургији сведочи наш избор да ми јесмо уистину хришћани, треба да кажете Амин, јер то амин на крају молитве није тек неки додатак, него је каже свети Јован Златоусти крај молитве свештеника, и без тог краја нема молитве, не може да се служи Литургија без лаика, али не зато што је то некакав закон, који је ето донео некада, него зато што је то само биће Цркве, јер Господ нас подучава да не можемо сами за себе као што не може у телу један орган да буде довољан сам себи, не може глава да каже ногама не требате ми и не могу ноге да кажу глави не требаш нам, тако исто у Цркви, не може Епископ да каже осталим удовима нисте ми потребни, не могу остали да кажу ти нама не требаш, сви смо потребни једни другима, само тако кад смо сви заједно сабрани на једно исто место ради једне исте ствари како каже апостол Павле „епи то авто“ древно време кад ја апостол писао посланице још се није одомаћио израз Црква, па је говорио кад сте сабрани „епи то авто“ а то „епи то

авто“ значи сви да се скупите на једно место ради једне исте ствари, односно ради Литургије. Онда се каже сабирате у Цркву, тако дакле и ми браћо и сестре да бисмо имали спасење, морамо да се сабирамо на једно исто место сви заједно и да подносимо слабости једни других.

Сметамо често једни другима чак и у дому у кући, па не могу супружници заједно, па не могу родитељи са децом, па не могу браћа и сестре, па онда и у Цркви тако, искушења велика па не можемо једни са другима, али управо у томе јесте оно што нас Господ позива, подвиг аскеза. Није пост, није молитва зато што је то Богу потребно, да не једемо неку врсту хране или да не једемо уопште, не браћо и сестре, то је нама потребно, потребно нам је да бисмо сузбили свој егоизам, и своју себичност, али просто не због тога што није лепо бити егоиста и себичан, него што ако егоизам и себичност преовладају, онда ћемо бити спречени да учествујемо у Литургији, и на крају ће се завршити тако што на Литургију нећемо ни доћи, ако преовлада себичност у нама. Зато смо позвани да се у ствари боримо против своје себичности, позвани смо да служимо, да вршимо своју службу у Цркви, свако у оном чину, ка-

ко му је благодаћу Духа Светог дато. Оне који су Епископи у епископском, који су презвитери у презвитерском, ђакони у ђаконском, а који су лаици у лаичком чину.

Свако у свом чину да служи, и да се боримо против егоизма, јер зато каже Господ „ко хоће да сачува живот свој изгубиће га, а ко изгуби живот свој због мене, тај ће га наћи. Ако хоћемо да сачувамо живот свој мислећи да када узимамо,

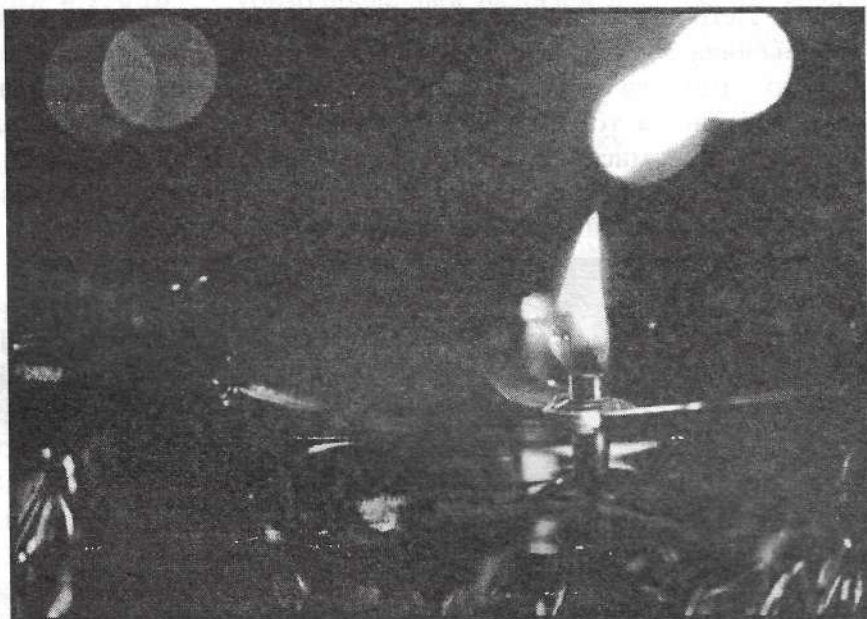
грабимо од овог света, да ћемо тако да осигурамо своје постојање, варамо се јер ако нема дугог човека онда ни нас нема, и нема ни Бога за нас, јер нам се Бог увијек јавља кроз друге људе а никад само индивидуално. Један умни философ је рекао „да би био сигуран да постојим морам да видим свој одраз у очима другог човјека.“ Ако нема тог другог човјека онда је наше постојање угрожено.

То је у неколико речи спасење у Православном предању, и сада бисмо могли прећи на питања верника.

Да ли је данас екуменизам моћућ?

Што се тиче мог личног става постоје две врсте екуменизма. Један хуманистички екуменизам који тежи ка сједињењу свих различитих конфесија на утилитарним, односно практичним основама, у смислу то је корисно, јачи смо заједно рецимо против ислама, рецимо у том смислу. Такав екуменизам није прихватљив за православне и неће бити, управо зато што јединство мора да бу-

де постигнуто и у истини а не може да буде постигнуто у компромису на рачун истине зато што истина не као филозофска као интелектуална но-

рма, него као Истина сам Господ Исус Христос, он каже „ја сам Пут, Истина и Живот“ у том смислу компромиса по питању истине не може да буде, односно по питању вере, зато што вера наша, која изви-ре из нашег искуства будућег Царства Божијег, а то је на Литургији када се причешћујемо. Дакле ако истина коју исповедамо изви-ре из будућег Царства Божијег онда све оно које се не уклапа у ту истину, за нас није прихватљиво. Не зато што смо затворени него због тога што је тако. Не можемо да прихватимо оно што нисмо видели и што нисмо окусили у том искуству. Са друге стране не треба да значи да ми треба да будемо затворени према другима, да нећемо да разговарамо, да нећемо да заиста будемо најблагодонајнији према другима, то никако, и то опет не зато што смо ми позвани да будемо добри и фини, него због тога ако бисмо то чинили то јест ако не бисмо чинили све да будемо добри са свима онда би се поставило питање јесмо ли Црква, онда

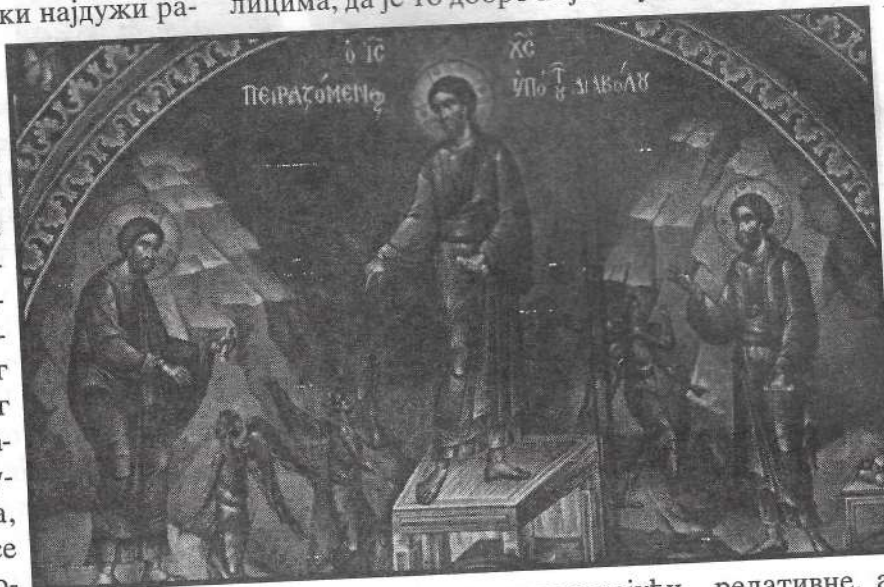
би била угрожена сама наша црквеност и то морамо да запамтимо. Ми јесмо једна Света, Саборна и Апостолска црква, али бити то је нешто што у

сваком дану и у свакој генерацији мора да се потврди, то није нешто што је дато па можемо ставити у ризницу, закључати и рећи ово је наше, јер управо су то и Јевреји мислили, па их опомиње Господ каже „не говорите ми смо деца Аврамова, јер знајте Бог може поди-

гнути себи и од камења децу Аврамову.“ Тако и нама, немојте да говорите себи, ми смо православни и мислимо да је то довољно. Морамо заиста то и да будемо, а да бисмо то и били, морамо да са једне стране будемо верни истини, значи самом Господу а са друге стране морамо заиста да будемо отвореног срца, да са свима а поготова са онима који у многим стварима верују веома слично исто као и ми, конкретно са другим хришћанима који нису православни али који имају са нама много тога сличног а има и ствари које су различите, е о тим стварима које су различите о томе треба да се води дијалог и колико ми је познато Православна Црква у таквом дијалогу учествује и по мом скромном мишљењу и треба да учествује и то је једини пут да се дијалог води у истини, Епископи и теолози нека воде тај дијалог, сабори Помесних Цркава посведоче резултате тога, а какви ће они бити, то није на нама да кажемо нити то можемо да знамо.

Да ли су православни и римокаатолици некад били једна Црква?

Да, хиљаду година до велике шизме 1054 године није постојао раскол између Истока и Запада, то је чињеница. Међутим, када говоримо о тим чињеницама кажу да је историја учитељица и кроз историју није ово био једини раскол, мада је временски најдужи раскол унутар Цркве Христове. И када су се ранији расколи догађали, поминућу један из петог века између Александрије и Антиохије, после трећег а пре четвртог Васељенског сабора, послје осуде Несторија, наљутили су се Антиохијци који нису сматрали да је то праведно, и дошло је до раскола у цркви. Они нису признавали светог Кирила Александријског, чак су имали један сабор где су га свргнули и збацили га са катедре. Александријци су осудили антиохијце и да није био свети Кирило онако велик и мудар ко зна шта би се ту догодило, међутим он је сео, размислио и рекао хајде да разговарамо са антиохијцима. Резултат тога је био Томос Сједињења, један документ, где је свети Кирило као велики учитељ и отац Цркве прихватио много тога из антиохијског богословља што је било Православно. Хоћу да кажем да морамо и да смо увек позвани да погледамо и друге аспекте а то су језички, културни итд. Многе ствари у историји Цркве биле су плод језичких, културолошких и психолошких разлика. Управо то и јесте задатак богословских комисија да разлуче оно што је заиста битно и да видимо где се ми то тачно не слажемо око неких питања, а где је у питању терминологија, где психологија, где културна разлика Истока и Запада. Верујем да овај начин који сада постоји а то је дијалог одабраних комисија свих Помесних Православних Цркава са римокатолицима, да је то добро које ће у

будућности дати одговарајући резултат а какав ће он бити, помирење или потпуни раскол, то ми не можемо знати. То је на неком будућем Сабору који ће о томе одлучивати.

Како је Адам као круна стварања у савршеном свейу могао да најправи ипак велик преглед и да прекрши зајовесити Божију?

Није била у питању реч о превиду и не знању. Библијска прича покушава да нам дочара ту Богостварност а стварност је ова; Адам је створен као слободан и он је у ствари требао да изабере да ли он као слободан хоће да има заједницу са Богом кроз послушање једне мале и лако извршине заповести или ће у ствари да покаже да он не жели заједницу са Богом. Није човек створен са грешком или са маном, јер би онда морали да кажемо да је Адам морао да сагреша. Адам је могао да не

сагреша само да је то хтео. Међутим оно што се нама чини као грешка, то је уствари највећи дар који је дат човеку, дар слободе, да буде слободан. Могао је Бог да одузме човеку слободу, могао је под знацима навода да га створи савршеног, таквим да човек не може да погреша. Али такав човек уствари не би био човек. Био би нешто друго али не би био човек, јер не би био слободан, а кад не би био слободан не би био способан да воли, јер запамтимо нема љубави без слободе, и то апсолутне слободе. Заиста ми морамо да будемо и ми јесмо заиста слободни само у том аспекту. Све остале слободе су

релативне, али та слобода да ли хоћемо да волимо неког или нећемо, то је заиста потпуна слобода, а заиста та се слобода изражава у љубави према Богу. Када верујемо у Бога, када га волимо, то чинимо заиста љубављу, јер не можемо ником да докажемо постојање Божије, ни хиљаде доказа неће допрети до оног ко неће да поверује. Када Господ прича причу о богаташу и Лазару, богаташ одлази у паклене муке и тражи од Господа да се јави браћи својој да и они не прођу као он, а каже Господ имају Мојсија и пророке па ако њих не послушају онда ако неко и трећи дан васкрсне из мртвих ни њему неће веровати. Тако је и данас. Иако имате нетрулежне мошти светитеља, иако се многа чуда догађају, имате опет много оних који ће рећи да у то не верују, и то је њихова слобода. И сам Господ да неће неко ће рећи да не верује...

скрсења Христовог некога бладили и клеветали, него као глас вапијућег у пустињи говоримо да, нисмо кап воде на длану која се да лако прогутати већ смо народ који има пра-во на живот. Као што захтевамо да се престане уништавати имовина Православне Цркве и да државне институције Републике Хрватске обезбеде миран и нормалан живот и слободно исповедање вере грађанима Српске националности. М.С.

26. 04. 2008 жог

Велики Петак и Велика Субота у Епархији горњокарловачкој

Поред свих немилих догађаја, (учесталих напада на саборни храм св. Николаја, оних који цркву схватају као

обичну грађевину а не као живо Тело, што она управо и јесте), у епархији горњокарловачкој, на Велики Петак (25. 04. 2008 год.) служено је богослужење у спомен на страдања и распеће Господа нашега Исуса Христа, као и Његово полагање у гроб. Том приликом Епископ горњокарловачки г.г. Герасим началствовао је на вечерњем богослужењу у храму светог Николаја у Карловцу и извршио је изношење плаштанице и њено полагање у Христов гроб.

Након тога Епископ Герасим је и у манастиру Пресвете Богородице

Тројеручице у Доњем Будачком, служио вечерње богослужење са изношењем плаштанице.

Истог дана са почетком у 18:30 у храму Светог оца Николаја у Карловцу служено је Јутрење Велике Суботе. У јутарњим часовима Велике Суботе Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки г. Герасим служио је Свету Архијерејску Литургију, уз саслужење свештенства и монаштва епархије горњокарловачке.

25. 04 2008 жог..

Празник Васкрсења Христовој у ман. Богородице Тројеручице у Доњем Будачком

Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г.Г. Герасим уз саслужење монаштва и свештенства епархије горњокарловачке на Велику Суботу увече 26. априла 2008 године са почетком у 22:30 х у манастиру Пресвете Богородице Тројеручице у Доњем Будачком служио је Васкршње јутрење а у наставку и Васкршњу Литургију.

Епископ горњокарловачки поздравио је све присутне

вернике победоносним поздравом Христос воскресе –Ваистину воскресе, а затим у својој беседи нагласио значај Христовог Васкрсења и Његове победе над смрћу.

Прочитана је и Васкршња посланица Његове Светости Патријарха Српског Г.Г. Павла која је упућена свим верницима Српске Православне Цркве.

25. 04 2008 жог.

Архијерејска Литургија у ман. Гомирју на први дан Васкрса

На први дан Васкрса (28.04.2008 год.) Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г.Г. Герасим служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Гомирју. Епископу су саслуживали игуман Михајло и јеромонах Наум – сабрат манастира Богородице Тројеручице у Доњем Будачком.

По завршеној Литургији, Епископ Герасим је поздравио све присутне вернике, а у наставку своје проповеди говорио је о значају Васкрсења Христовог за васцели род људски.

Прослава храмовне славе св. великомученика Георгија у Огулину

На празник Светог Великомученика и победоносца Георгија (06. 05. 2008 године), храмовне славе у Огулину, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г.Г. Герасим служио је Свету Архијерејску Литургију уз саслужење свештенства и монаштва епархије горњокарловачке.

Заједно са верним народом,

Епископ Герасим је извршио обред резања славског колача и освећења славског жита а затим се у пригодној беседи обратио верницима говорећи о страдању Светог Георгија који је својим мучеништвом исповедио веру у Васкрслог Христа, мучеништвом којим и српски народ како на Косову и Метохији тако и широм света сведочи да је народ Христов, и само у заједници са Васкрслим Христом може да преброди један од можда најтежих тренутака у његовој историји када се вољом моћних и јаким отима његова колевка, Косово и Метохија.

06. 05. 2008 год.

Прослава храмовне славе св. ай. и еванђелиста Марка у манастирском метоху на Велебиту

Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г.Г. Герасим уз саслужење свештенства горњокарловачке и монаштва далматинске епархије служио је Свету Архијерејску Литургију на празник Светог апостола и евангелисте Марка (08. маја) у манастирском метоху на Велебиту где се налази и храм

посвећен Светом апостолу Марку.

Ова светиња која је изузетно поштована од верног народа у овим крајевима и коју народ обилази у великом броју је у тешком стању и вапије за обновом. У неформалним разговорима које је Епископ Герасим обавио са представницима општине Грачац, обећано је да ће представници општинске власти уз сарадњу са Епархијом горњокарловачком обновити и поправити пут који кроз шуму води ка манастирском метоху и на тај начин омогућити лакши долазак овој светињи, а након тога и приступити обнови храма.

Након прославе храмовне славе на Велебиту, Епископ Герасим обишао је и манастир у Медку који доживљава свој препород и обнову.

08. 05. 2008 год.

Парасѣос на Коларићу

Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г.Г. Герасим са свештенством

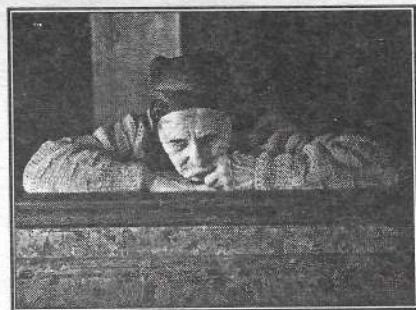
Епархије горњокарловачке, служио је у Коларићу парастос Православним Србима који су мученички пострадали

1942 године од усташке злочиначке руке, тако што су доведени у храм Свете Петке гдје су прво затворени а затим и запаљени. Мученици српски нека вам је вечан помен и нека вас Господ настани тамо где праведници почивају.

08. 05. 2008 год.

Хрвајска правда и љаво

Одлуком суда Мирко Норац осуђен је на седам година док је Рахим Адеми ослобођен оптужби за злочине над српским становништвом у Медачком Джепу 1993 године. Поставља се питање да ли је правда једнака за све у Републици Хрватској.

Док се Србима суди на основу изјава сведока који су негдје од неког чули за поједине догађаје, и на основу ових „веродостојних“ сведочења доносе правоснажне пресуде и вишегодишње казне затвора, за друге ни изјаве очевидаца ни писани докази нису довољни. Да ли то Хрватска држава жели да покаже да јој Срби уопште нису потребни и да оваквом „ПРАВДОМ“ и ово мало Срба што је преостало отера са њихових вековних огњишта.

Честитамо Републици Хрватској на „ПРАВДИ И ПРАВИЧНОСТИ“ и молимо се да Господ све српске мученике који пострадаше само зато што су Православни Срби, насели тамо где праведници почивају.

Епархија горњокарловачка

Његово Преосвешћенство Епископ горњокарловачки Г.Г. Герасим

Славе Раикај 14; 47000 Карловац

Тел: 047/642 531

Факс: 047/642 532

episkop@eparhija-gornjokarlovacka.hr

eparhija@eparhija-gornjokarlovacka.hr

kabinet@eparhija-gornjokarlovacka.hr

euo@eparhija-gornjokarlovacka.hr

Архијериски намјесник илашчански
иријојереј-сјаврофор Мићо Косић

Архијериски намјесник карловачки
иријојереј-сјаврофор Душко Сјасојевић

СПЦО У РИЈЕЦИ
иријојереј-сјаврофор Мићо Косић

Ивана Зајца 24/I; 51 000 Ријека

Тел: 051/335 399; Факс: 051/324 160;

Моб: 091/514 82 50

E-mail:

spco-na-rijeci@ri.t-com.hr

јереј Марко Ђурић

Ивана Зајца 24/III; 51 000 Ријека

Тел: 051/319 064; Моб: 098/520 711

СПЦО У ГРАЧАЦУ
јереј Душан Лујић

К. Степинца 82; 23 440 Грачац

Тел: 023/7890 864 Факс: 023/7890 865

Моб: 098/18 01 888

СПЦО У ПЛАШКОМ
јереј Слаћан Никић

др. Фрање Туђмана 5; 53 220 Оточац

Тел: 053/771 285; Моб: 098/900 21 71

СПЦО У ОТОЧЦУ
јереј Слаћан Никић

др. Фрање Туђмана 5; 53 220 Оточац

Тел: 053/771 285;

Моб: 098/900 21 71

СПЦО У ДРЕЖНИЦИ
иријојереј Милош Орел

Центар бб; 47 313 Дрежница

Тел: 047/566 179 Факс: 047/566 351

Моб: 098/98 33 538

СПЦО У ОГУЛИНУ
јереј Милан Симић

Б. Франкопана 16; 47 300 Огулин

Тел: 047/532 475

Моб: 098/13 00 531

СПЦО У СРПСКИМ МОРАВИЦАМА
иријојереј-сјав. Јеленко Сјојановић

Докмановићи 10; 51 325 Моравице

Тел/Факс: 051/877 137

Моб: 098/801 051

СПЦО У ПУЛИ

јереј Горан Пејковић

Перој 19; 52 215 Водњан

Тел/Фак: 052/520 654 Моб: 098/979 30 38

СПЦО У ДОЊЕМ ЛАПЦУ
јереј Предраг Панићелић

М. Тита 11; 53 250 Доњи Лапац

Тел: 053/765 154

Моб: 099/596 25 69

СПЦО У КОРЕНИЦИ
иријојереј Далибор Танасић

IX гард. бригаде 26; 53 230 Кореница

Тел: 053/756 367 Моб: 091/56 56 954

СПЦО У КОСТАЈНИЦИ
јереј Никола Малобабић

Д. Трстењака 5; 44 430 Костајница

Тел: 053/851 206 Моб: 098/682 978

Моб: 095/806 18 38

МАНАСТИР ГОМИРЈЕ
иђуман Михаило (Вукчевић)

Рибњак 23; 51 327 Гомирје

Тел/Факс: 051/87 81 88

Моб: 091/ 78 14 314

ЧАСОПИС
"Свети Сава горњокарловачки"

E-mail:

slavisa@email.t-com.hr

Web stranica

www.eparhija-gornjokarlovacka.hr

СПЦО У КАРЛОВЦУ
јереј Славиша Симаковић

Ц. Медовића 11; 47 000 Карловац

Тел/Факс: 047/411 506

Моб: 095/87 87 197

E-mail:

spco-karlovac@eparhija-gornjokarlovacka.hr

јереј Славиша Симаковић

Т. Ујевића 5/IV; 47 000 Карловац

Тел: 047/417 018; Моб: 098/188 26

СПЦО У КОЛАРИЋУ
иријојереј Мирослав Бабић

Коларић 67; 47 220 Војнић

Тел/Факс: 047/883 519

Моб: 091/590 62 02

СПЦО У ТОПУСКОМ
јереј Миле Рисић

Пр. Драшковића 2/а; 44 415 Топуско

Тел: 044/733 329 Моб: 091/585 05

СПЦО У ПЕТРИЊИ
јереј Славко Шарац

В. Назора 13; 44 250 Петриња

Тел/Факс: 044/813 419

Моб: 091/560 92 79

СПЦО У ДВОРУ
иријојереј Радослав Анђел

М. Блажевића Чађе 46; 44440 Двор

Тел/Факс: 044/871 811

Моб: 098/563-613

СПЦО У ГЛИНИ
јереј Слободан Дракулић

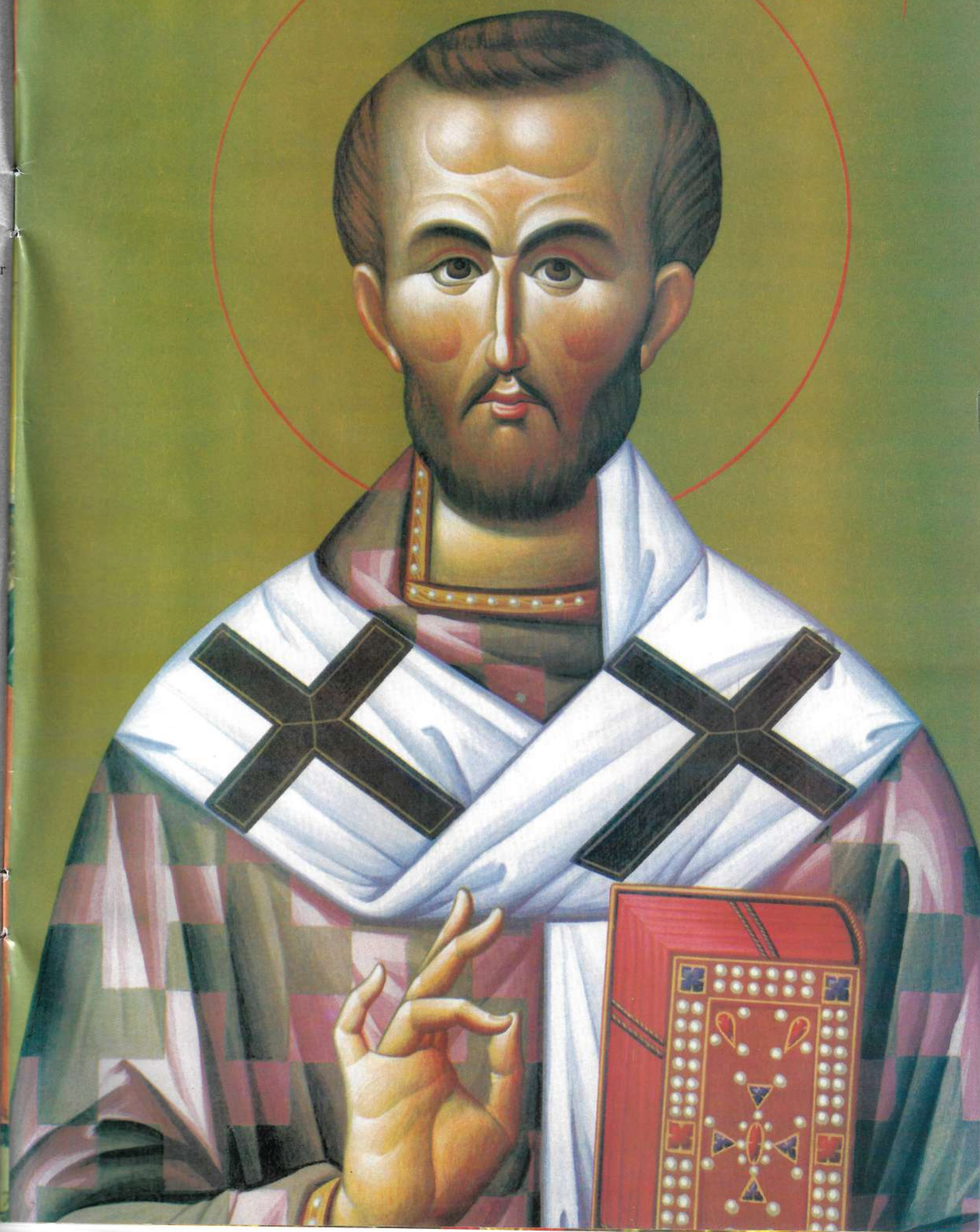
Хрватска 20; 44400 Глина

Тел/Факс: 044/880 615

Моб: 098/977 17 32

СВ. ЈОКАН

ЗЛАТОУСТИ

СВЕТИ
УДОТВОРАЦ

ВАСИЛИЈЕ
ОСТРОШКИ

